

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂREA nr. 39 din 28 iulie 2020

cu privire la Raportul auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019

Curtea de Conturi, în prezența dlui Serghei Pușcuța, Viceprim-ministru, Ministru al Finanțelor; dnei Angela Voronin, Secretar de stat al Ministerului Finanțelor; dlui Victor Martinenco, șef adjunct al Direcției datoriei publice, șef al Secției angajamente interne din cadrul Ministerului Finanțelor; dlui Alexandru Rodideal, șef al Secției datorie externă și recreditare din cadrul Ministerului Finanțelor; dnei Ludmila Popa, șef al Direcției analiză, monitorizare și evaluare a politicilor din cadrul Ministerului Finanțelor; dnei Raisa Cantemir, directorul Instituției Publice „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”, în cadrul ședinței video, în legătură cu instituirea stării de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova¹, călăuzindu-se de art.3 alin.(1) și art.5 alin.(1) lit. a) din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova², a examinat Raportul auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019.

Misiunea de audit a fost efectuată în temeiul art.31 și art.32 din Legea nr.260 din 07.12.2017 și în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pentru anul 2020³. Am realizat misiunea de audit în conformitate cu Standardele Internaționale ale Instituțiilor Supreme de Audit aplicate de Curtea de Conturi⁴, Manualul de audit al performanței⁵, cadrul de reglementare intern, precum și cu bunele practici în domeniu.

¹ Hotărârea Parlamentului privind declararea stării de urgență nr.55 din 17.03.2020.

² Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 (în continuare – Legea nr.260 din 07.12.2017).

³ Hotărârea Curții de Conturi nr.77 din 27.12.2019 „Cu privire la aprobarea Programului activității de audit pe anul 2020”.

⁴ Hotărârea Curții de Conturi nr.2 din 24.01.2020 „Cu privire la Cadrul Declarațiilor Profesionale ale INTOSAI”.

⁵ Manualul de audit al performanței Curții de Conturi, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.54 din 05.12.2016.

Auditul a avut drept scop evaluarea modului de administrare a datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat de către Ministerul Finanțelor, precum și de monitorizare și organizare a deservirii datoriei de stat, prin prisma atribuțiilor ce îi revin.

Examinând Raportul de audit prezentat, precum și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședința publică, Curtea de Conturi

A CONSTATAT:

evaluarea managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat realizat de către Ministerul Finanțelor pe parcursul anului 2019 denotă dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat, contractarea de noi împrumuturi de stat externe ținând cont de raportul cost-risc, reducerea cheltuielilor de deservire a datoriei de stat externe prin conversiunea împrumuturilor dintr-o valută în alta, gestionarea riscului operațional asociat datoriei de stat etc.

Totodată, se face necesar de evidențiat unele problematici și aspecte semnificative ce țin de: *i)* lipsa prevederilor de autorizare a Ministerului Finanțelor privind crearea rezervei de lichidități prin emiterea valorilor mobiliare de stat și *ii)* delegarea către Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii a dreptului de emiteră a garanțiilor în numele și pe contul statului pentru beneficiarii Programului de stat „Prima casă”. Aspectele expuse, precum și prezența riscului major de nerecuperare a datoriilor băncilor supuse lichidării, a datoriilor beneficiarilor recreditați și garantați de stat ar putea influența semnificativ rezistența întregului sistem bugetar, cu posibil impact major prin generarea unor cheltuieli suplimentare pentru bugetul de stat.

Necesitatea de consolidare a activităților Ministerului Finanțelor prin monitorizarea cu regularitate a indicatorilor de sustenabilitate și de vulnerabilitate, a parametrilor de risc stabiliți, întreprinderea acțiunilor în vederea încadrării acestora în limitele stabilite și neadmiterea formării cheltuielilor financiare adiționale pentru bugetul de stat sunt cele mai importante măsuri pentru atingerea unei bune performanțe a procesului de management al datoriei de stat.

În temeiul rezultatelor activităților de audit desfășurate la Ministerul Finanțelor și Directoratul Liniei de Credit, auditul confirmă că Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019 a fost elaborat în conformitate cu datele înregistrate în Rapoartele de stat privind datoria de stat, garanțiile de stat și recreditarea de stat, cu datele generate de SI DMFAS, cu datele privind executarea de casă a bugetului de stat din

sistemul Trezoreriei de Stat, precum și cu cele prezentate și înregistrate de către Directoratul Liniei de Credit în Informația privind activitatea de recreditare a fondurilor Liniilor de credit investiționale prin intermediul Instituțiilor Financiare Participante pentru anul 2019.

În susținerea celor consemnate, Curtea de Conturi atrage atenția autorităților supreme ale statului asupra evoluției datoriei de stat, fapt ce afectează echilibrul bugetar fragil ca urmare a asumării de către Guvern a unor cheltuieli suplimentare, în special a celor ce țin de emiterea garanțiilor de stat.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.14 alin.(2) și art.15 lit. d) din Legea nr.260 din 07.12.2017, Curtea de Conturi

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019, anexat la prezenta Hotărâre.

2. Prezenta Hotărâre și Raportul de audit se remit:

2.1. Ministerului Finanțelor:

2.1.1. pentru luare de atitudine și asigurarea implementării recomandărilor cuprinse în Raportul de audit;

2.1.2. în comun cu Serviciul Fiscal de Stat, pentru continuarea și consolidarea măsurilor de recuperare la bugetul de stat a datoriilor la împrumuturile acordate beneficiarilor recreditați și beneficiarilor garanțiilor de stat, inclusiv cu termenul de achitare expirat;

2.2. Guvernului Republicii Moldova, pentru informare și luare de atitudine referitor la:

2.2.1. lipsa, în cadrul normativ, a reglementărilor privind emiterea valorilor mobiliare de stat pentru crearea rezervelor de lichidități, a modului de creare și a direcțiilor de utilizare a acestora;

2.2.2. asigurarea monitorizării portofoliului garanțiilor de stat acordate în cadrul Programului de stat „Prima Casă”, pentru neadmiterea majorării datoriei de stat interne și suportării unor costuri suplimentare de către bugetul de stat;

2.2.3. delegarea de către Ministerul Finanțelor a responsabilităților de emitere a garanțiilor de stat către Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, în condițiile în care Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria

sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat nu stipulează asemenea prevederi;

2.3. Președintelui Republicii Moldova, pentru informare;

2.4. Parlamentului Republicii Moldova, pentru informare și examinare, după caz, în cadrul Comisiei parlamentare de control al finanțelor publice.

3. Prin prezenta Hotărâre, se exclude din regim de monitorizare Hotărârea Curții de Conturi nr.45 din 28.05.2019 „Cu privire la Raportul auditului performanței managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2018”.

4. Prezenta Hotărâre intră în vigoare din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și poate fi contestată cu o cerere prealabilă la autoritatea emitentă în termen de 30 de zile de la data publicării. În ordine de contencios administrativ, Hotărârea poate fi contestată la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr.3), în termen de 30 de zile din data comunicării răspunsului cu privire la cererea prealabilă sau din data expirării termenului prevăzut pentru soluționarea acesteia.

5. Despre măsurile întreprinse pentru executarea subpunctelor 2.1. și 2.2. din prezenta Hotărâre, se va informa Curtea de Conturi în termen de 6 luni din data intrării în vigoare a Hotărârii.

6. Hotărârea și Raportul auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019 se plasează pe site-ul oficial al Curții de Conturi (<http://www.ccrm.md/hotariri-si-rapoarte-1-95>).

Marian LUPU,
Președinte

Anexă
la Hotărârea Curții de Conturi
nr.39 din 28 iulie 2020

CURTEA DE CONTURI A REPUBLICII MOLDOVA

MD-2001, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.69, tel.: (+373) 22 23 25 79, fax: (+373) 22 23 30 20, www.ccrm.md;
e-mail: ccrm@ccrm.md

RAPORTUL

auditului performanței asupra managementului datoriei de stat,
garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019

CUPRINS

LISTA ACRONIMELOR.....	3
GLOSAR	4
I. SINTEZA.....	6
II. PREZENTAREA GENERALĂ.....	7
III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT	9
IV. CONSTATĂRI.....	10
4.1. Obiectivul specific I. Evaluarea structurii portofoliului datoriei de stat și onorarea obligațiunilor statului privind deservirea datoriei.....	10
4.1.1. Soldul datoriei de stat s-a majorat față de anii precedenți, iar ponderea acestuia în PIB denotă o descreștere.....	10
4.1.2. Datoria de stat internă s-a majorat datorită emisiunii nete a VMS pe piața primară, iar sectorul bancar rămâne principalul investitor în VMS	12
4.1.2.1. Sumele transferate la bugetul de stat în vederea stingerii creanțelor de către băncile supuse lichidării au fost mai mici, comparativ cu anul precedent	16
4.1.3. Datoria de stat externă s-a majorat față de anul precedent datorită finanțării externe nete pozitive și fluctuației cursului valutar al dolarului SUA față de alte valute.....	18
4.1.3.1. Nivelul de valorificare a resurselor externe contractate rămâne redus.....	19
4.1.3.2. Conversiunea unor împrumuturi de stat externe contribuie la formarea unor economii la compartimentul serviciul datoriei de stat.....	21
4.1.4. Cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat s-au redus față de anul precedent, în special datorită micșorării cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat interne.....	22
4.2. Obiectivul specific II. Evaluarea atingerii obiectivelor specifice privind gestionarea datoriei de stat stabilite prin Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)”.....	24
4.2.1. Majoritatea parametrilor de risc și de sustenabilitate s-au încadrat în limitele stabilite pentru anul 201924	
4.2.2. MF a întreprins acțiuni concrete în vederea atingerii obiectivelor specifice de gestionare a datoriei de stat	25
4.3. Obiectivul specific III. Evaluarea tendințelor de acordare a garanțiilor de stat.....	29
4.3.1. Soldul garanțiilor de stat interne acordate în anul 2019 în cadrul Programului de stat „Prima casă” s-a majorat semnificativ.....	30
4.3.2. Datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor sunt în întregime cu termenul de achitare expirat	31
4.4. Obiectivul specific IV. Evaluarea administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat	32
4.4.1. Mijloacele financiare îndreptate spre recreditarea de stat au sporit, fiind în majoritate direcționate prin DLC.....	32
4.5. Măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi	34
V. CONCLUZIA GENERALĂ.....	34
VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR.....	34
ANEXE	36

LISTA ACRONIMELOR

AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
ATM	Perioada medie de maturitate
BC	Bancă comercială
BDCE (CEB)	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BT	Bonuri de trezorerie
CE	Comunitatea Europeană
DLC	Directoratul Liniei de Credit
DMFAS	Sistem de Management al Datoriei și Analiză Financiară
DST	Drepturi speciale de tragere
FIDA (IFAD)	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFP	Instituție financiară participantă
ÎS	Întreprindere de stat
JICA	Agencia Japoneză pentru Cooperare Internațională
MF	Ministerul Finanțelor
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produs intern brut
RM	Republica Moldova
SA	Societate pe acțiuni
SI	Sistem informațional
SRL	Societate cu răspundere limitată
UAT	Unitatea administrativ-teritorială
UCIP-IFAD	Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor finanțate de FIDA
UE	Uniunea Europeană
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VMS	Valori mobiliare de stat

GLOSAR

<i>Asistență (cooperare) financiară</i>	Suport financiar sub formă de împrumuturi, granturi, inclusiv livrări de bunuri și/sau lucrări pentru implementarea proiectelor/programelor.
<i>Beneficiar al recreditării</i>	Orice persoană fizică sau juridică care este beneficiar final al mijloacelor recreditate.
<i>Contract de garanție de stat</i>	Contract de fidejusiune între stat și creditor, prin care statul se obligă să plătească, integral sau parțial, creditorului datoria debitorului garantat (a persoanei fizice beneficiar în cadrul Programului de stat „Prima casă” sau a persoanei juridice care a obținut împrumut sub garanție de stat), apărută din împrumuturi interne sau externe, în cazul în care debitorul garantat nu execută obligațiile sale față de creditor.
<i>Datorie a sectorului public</i>	Totalitatea datoriei de stat, a datoriei unităților administrativ-teritoriale, a datoriei Băncii Naționale a Moldovei, a datoriei ce rezultă din împrumuturile interne și externe ale întreprinderilor de stat/municipale și ale societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public.
<i>Datorie de stat</i>	Obligațiile contractuale pecuniare curente și scadente ale statului și dobânzile datorate și neonorate, apărute din calitatea statului de debitor sau fidejutor, fiind contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în monedă națională sau în valută străină.
<i>Datorie de stat externă</i>	Parte integrantă a datoriei de stat, care reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la nerezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piețele financiare internaționale, care sunt procurate de rezidenți ai Republicii Moldova, sunt atribuite datoriei de stat externe.
<i>Datorie de stat internă</i>	Parte integrantă a datoriei de stat ce reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la rezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piața internă a Republicii Moldova, care sunt procurate de către nerezidenți, sunt atribuite datoriei de stat interne.
<i>Deservire a datoriei</i>	Plata sumei principale, a dobânzii și a altor sume aferente, prevăzute în contractele din care rezultă datoria.
<i>EURIBOR</i>	Rata de referință pentru piața monetară în euro.
<i>Garanție de stat</i>	Angajament asumat, în contul și în numele statului, de către Guvern, în calitate de garant, de a plăti la scadență obligațiile neonorate ale debitorului garantat.
<i>Instituții Financiare Participante (IFP)</i>	Băncile comerciale și unele organizații de creditare nebancaară, selectate pentru îndeplinirea funcției de intermediere a liniilor de credit din resurse directe sau din resurse de refinanțare (revolving) în baza criteriilor stipulate de donatorii acestor resurse, care sunt destinate întreprinderilor mici și mijlocii ale sectorului privat.

<i>Instrument al datoriei</i>	Obligație financiară care presupune efectuarea plăților sumei principale și/sau a dobânzii de către debitor în favoarea creditorului la o anumită dată în viitor.
<i>Împrumut de stat</i>	Relație contractuală prin care creditorul transmite în proprietatea statului mijloace, cu condiția rambursării acestora de către stat la expirarea termenului pentru care au fost acordate.
<i>LIBOR</i>	Rata dobânzii practică pe piața londoneză de către băncile de prim rang care oferă fonduri și reprezintă media aritmetică a ratelor de dobândă practicate de principalele bănci pentru 5 valute (lire sterline, euro, dolari SUA, franci elvețieni și yen japonezi).
<i>Recreditare</i>	Acordarea de împrumut beneficiarilor recreditării din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat.
<i>Sumă principală</i>	Sumă acordată în cadrul unui împrumut.
<i>Serviciul datoriei de stat</i>	Plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.
<i>Termen scurt</i>	Perioadă de rambursare de până la un an și/sau de rambursare la solicitarea creditorului în lipsa termenului de scadență.
<i>Termen mediu</i>	Perioadă de timp de 3 ani ce vizează termenul pentru care sunt stabilite obiectivele și este analizată evoluția indicatorilor aferenți datoriei de stat în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”.
<i>Termen lung</i>	Perioadă de rambursare de la un an și mai mare.
<i>Valoare mobilă de stat</i>	Instrument al datoriei de stat emis în formă de titlu financiar negociabil.
<i>VMS convertite</i>	Soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM.

I. SINTEZA

La 31.12.2019, datoria sectorului public a constituit 57 604,8 mil. lei, fiind cu 276,5 mil. lei mai mică față de soldul datoriei sectorului public înregistrat în anul 2018. Din totalul datoriei sectorului public, componenta datoria de stat constituie 91,1%.

Soldul datoriei de stat în anul 2019 a constituit 52 494,3 mil. lei, sau cu 481,8 mil. lei mai mult față de soldul anului precedent, datorită creșterii atât a datoriei de stat externe, cât și a datoriei de stat interne. Datoria de stat a fost formată din datoria de stat externă – 29 326,1 mil. lei (55,9%), și datoria de stat internă – 23 168,2 mil. lei (44,1%). Ca pondere în PIB, datoria de stat a constituit 25,0%, înregistrând o tendință de scădere cu 2,0 p.p. față de anul 2018.

La finele anului 2019, datoria de stat internă a constituit 23 168,2 mil. lei, fiind formată din VMS emise pe piața primară – 8 253,6 mil. lei (35,6%), VMS convertite – 2 063,4 mil. lei (8,9%), și VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat – 12 851,2 mil. lei (55,5%). Comparativ cu începutul anului, soldul datoriei de stat interne s-a majorat cu 109,6 mil. lei, modificarea fiind cauzată de emisiunea netă a VMS pe piața primară (+339,6 mil. lei) și de răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (-230,0 mil. lei). În anul 2019, rata nominală medie ponderată a dobânzilor la VMS a constituit 6,22%, fiind cu 1,23 p.p. mai mare decât în anul 2018. Deși pe parcursul anului de gestiune nu au fost emise VMS pentru completarea rezervei de lichidități, se denotă, la fel ca și în anul precedent, lipsa cadrului normativ care ar autoriza MF pentru crearea acestei rezerve prin emiterea VMS.

Soldul datoriei băncilor supuse lichidării (BC „Investprivatbank” SA, „Banca de Economii” SA, BC „Banca Socială” SA și BC „Unibank” SA), format în urma emiterii VMS pentru stabilitate financiară și a VMS pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, rămâne considerabil (12 090,35 mil. lei) din cauza rambursării nesemnificative a datoriilor din valorificarea activelor acestora. Pe parcursul anului 2019, din valorificarea activelor acestor bănci, la bugetul de stat au fost rambursate doar 639,45 mil. lei. Totodată, datoria MF față de BNM pentru garanțiile emise băncilor supuse lichidării constituie 12 851,2 mil. lei, sau cu 230,0 mil. lei mai puțin față de situația de la începutul anului.

La 31.12.2019, soldul datoriei de stat externe a constituit 1 704,1 mil. dol. SUA (echivalentul a 29 326,1 mil. lei), fiind cu 15,1 mil. dol. SUA mai mare față de soldul anului precedent, majorarea fiind determinată de predominarea intrărilor de împrumuturi de stat externe față de rambursările efectuate și de fluctuația cursului valutar al dolarului SUA față de alte valute. La fel ca și în anii precedenți, se denotă un nivel redus de debursare a surselor de finanțare din contul împrumuturilor externe, care impune și cheltuieli suplimentare pentru buget din cauza comisioanelor achitate pentru nedebursare. Cauza principală a nivelului scăzut de debursare este neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut, restructurarea proiectelor sau modificarea componentelor acestora, procese îndelungate de achiziție, planificarea nerațională a timpului de executare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor, neexecutarea în termen a lucrărilor de către antreprenorii locali etc.

S-a stabilit că în anul 2019 au fost executate operațiunile de conversiune a șase împrumuturi de stat externe, oferite de către BIRD, de la valuta dolar SUA în valuta euro și, respectiv, modificarea

ratei de dobândă variabile, de la LIBOR6M+marja la rata de dobândă variabilă EURIBOR6M+marja, ceea ce a generat formarea pe parcursul anului a unor economii la bugetul de stat de circa 37,5 mil. lei.

Pe parcursul anului 2019, pentru deservirea datoriei de stat au fost achitate 15 045,2 mil. lei, inclusiv 13 425,6 mil. lei pentru rambursarea sumei principale și răscumpărarea VMS ajunse la scadență și 1 619,6 mil. lei pentru plata dobânzilor și comisioanelor. Din totalul plăților efectuate, au fost transferate pentru deservirea datoriei de stat interne 12 488,3 mil. lei (83,0%) și pentru deservirea datoriei de stat externe – 2 556,9 mil. lei (17,0%).

Examinarea situației privind încadrarea parametrilor de risc și de sustenabilitate în limitele stabilite prin Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)” denotă că, deși aproape toți indicatorii s-au încadrat în limitele stabilite, portofoliul datoriei de stat rămâne expus față de riscul valutar, riscul ratei de dobândă și riscul de refinanțare. Dat fiind faptul că obiectivele specifice de gestionare a datoriei de stat sunt stabilite pentru o perioadă medie de timp (3 ani), acțiunile realizate de către MF în scopul atingerii acestora au atins parțial efectul scontat.

La situația din 31.12.2019, soldul garanțiilor de stat, care este format în totalitate din garanțiile de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”, a constituit 928,6 mil. lei, majorându-se cu 670,3 mil. lei, comparativ cu finele anului precedent. Auditul a stabilit delegarea către ODIMM a dreptului de emiteră a garanțiilor în numele și pe contul statului, în baza prevederilor art.7, alin.(1), lit.b) din Legea nr.293 din 21.12.2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă”, ceea ce ar putea genera costuri suplimentare pentru bugetul de stat urmare a activării garanțiilor.

Față de aceeași perioadă a anului precedent, soldul datoriei debitorilor garantați față de MF format ca rezultat al defașurării mijloacelor pentru onorarea obligațiilor din garanțiile de stat interne și externe (echivalentul a 431,1 mil. lei) s-a majorat cu 493,3 mii euro, din cauza a 2 plăți efectuate de MF pe parcursul anului în favoarea creditorului extern. Datoriile debitorilor garantați față de MF sunt în întregime cu termenul de achitare expirat.

Pe parcursul anului 2019, din contul liniilor de creditare și mijloacelor circulante acumulate, pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe au fost recreditate împrumuturi și granturi în sumă totală de 904,7 mil. lei, inclusiv prin intermediul MF – 247,3 mil. lei, prin intermediul DLC – 589,8 mil. lei, și prin intermediul UCIP-IFAD – 67,6 mil. lei. Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați, la finele anului 2019, constituia 4 562,6 mil. lei, majorându-se față de aceeași perioadă a anului 2018 cu 141,8 mil. lei, sau cu 3,2%. Datoria cu termen expirat constituie 267,86 mil. lei, sau 5,9% din suma datoriilor totale, ceea ce prezintă un risc înalt de nerecuperare. Pe parcursul anului 2019, din suma totală a datoriilor expirate, MF, prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat, a încasat 23,7 mil. lei la bugetul de stat, ca rezultat al aplicării măsurilor de executare silită față de beneficiarii recreditați care dețin arierate pe împrumuturile recreditate.

II. PREZENTAREA GENERALĂ

Ministerul Finanțelor este organul central de specialitate al administrației publice care are misiunea de realizare a managementului finanțelor publice, de implementare a principiilor de

bună guvernare, de elaborare a politicilor publice eficiente în domeniile prevăzute, de monitorizare a calității politicilor și actelor normative, de propunere a intervențiilor justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență, de analiză a situațiilor și problemelor, asigurând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și costurile preconizate.

În domeniul datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat, MF este autorizat: (i) să contracteze împrumuturi de stat, interne și externe, în monedă națională sau în orice valută străină; (ii) să acorde garanții de stat interne și externe, exprimate în monedă națională sau în orice valută străină; (iii) să emită valori mobiliare de stat pentru plasarea lor pe piața internă și externă; (iv) să emită valori mobiliare de stat pentru majorarea capitalului statutar al Băncii Naționale a Moldovei; (v) să emită valori mobiliare de stat pentru acoperirea soldului debitor al fondului general de rezervă al Băncii Naționale a Moldovei; (vi) să emită valori mobiliare de stat, să acorde garanții de stat în cazurile prevăzute de Legea cu privire la redresarea și rezoluția băncilor.

Direcția datoriei publice este o subdiviziune structurală a MF, a cărei misiune constă în elaborarea și promovarea politicilor statului în domeniul gestionării datoriei de stat, garanțiilor de stat, recreditării de stat, monitorizării datoriei sectorului public, în corespundere cu legislația națională, tendințele internaționale și ritmul de creștere a economiei naționale. În anul 2019, în cadrul Direcției operau 4 subdiviziuni: Secția datorie externă, Secția angajamente interne, Secția recreditare și Serviciul analiză și risc. *Structura Direcției și responsabilitățile subdiviziunilor sunt prezentate în Anexa nr. 2 la prezentul Raport de audit.*

Conform datelor din Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019, soldul datoriei sectorului public, la situația din 31.12.2019, a constituit 57 604,8 mil. lei, fiind cu 276,5 mil. lei mai mic față de soldul datoriei sectorului public pe anul 2018. Modificarea soldului datoriei sectorului public se datorează reducerii soldului datoriei BNM, al întreprinderilor din sectorul public și al UAT cu 758,4 mil. lei și creșterii datoriei de stat cu 481,8 mil. lei. *Structura datoriei sectorului public, în aspectul componentelor, la situația din 31.12.2019, se prezintă în următorul tabel.*

Tabelul nr. 1

Soldul datoriei	Anul 2018	Anul 2019		Diferența dintre anul 2019 și 2018
	mil. lei	mil. lei	% în total	
Datoria de stat	52 012,5	52 494,3	91,1	+481,8
Datoria BNM	3 733,7	3 106,5	5,4	-627,2
Datoria întreprinderilor din sectorul public	1 805,2	1 726,0	3,0	-79,2
Datoria UAT	329,9	277,9	0,5	-52,0
Total	57 881,3	57 604,8	100	-276,5

Sursa: Datele Raportului în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019.

În structura datoriei sectorului public, ponderea majoră revine datoriei de stat – 91,1%, fiind urmată de datoria BNM – 5,4%, datoria întreprinderilor din sectorul public – 3,0%, și datoria UAT – 0,5%.

Ponderea datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31.12.2019, constituia 27,4%¹, fiind cu 2,7 p.p.² mai mică față de aceeași perioadă a anului precedent.

Auditul a supus verificării componenta datoria de stat, inclusiv internă și externă, care constituie circa 91% din volumul total al datoriei sectorului public.

III. SFERA ȘI ABORDAREA DE AUDIT

În contextul importanței funcțiilor delegate MF în vederea acumulării informației și monitorizării situației cu privire la datoria sectorului public, administrării datoriei de stat, a garanțiilor de stat și a mijloacelor destinate recreditării de stat, Curtea de Conturi a dispus efectuarea auditului performanței asupra managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat. Auditul a avut drept scop evaluarea performanțelor atinse în anul 2019 de către MF în domeniul analizat.

Obiectivul general al auditului a constatat în *evaluarea performanței managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat de către Ministerul Finanțelor, prin prisma atribuțiilor care îi revin*.

În scopul atingerii obiectivului general, auditul public extern a stabilit următoarele obiective specifice:

Obiectivul specific I. Evaluarea structurii portofoliului datoriei de stat și onorarea obligațiunilor statului privind deservirea datoriei;

Obiectivul specific II. Evaluarea atingerii obiectivelor specifice privind gestionarea datoriei de stat stabilite prin Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)”;

Obiectivul specific III. Evaluarea tendințelor de acordare a garanțiilor de stat;

Obiectivul specific IV. Evaluarea administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat.

Auditul a evaluat modul de gestionare a datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019 prin prisma: rezultatelor obținute; mecanismului de monitorizare și coordonare; nivelului de finanțare și realizare a acțiunilor; utilizării eficiente și eficace a mijloacelor alocate, precum și prin acțiunile întreprinse de către instituțiile responsabile. În acest sens, echipa de audit a examinat probele de natură analitică și documentară.

Abordarea de audit a fost una combinată (mixtă), axată atât pe probleme de identificare și analiză a deficiențelor cu impact asupra activității MF, cât și pe rezultate în contextul analizei performanțelor obținute în mod eficient și eficace, ca urmare a analizei acțiunilor/obiectivelor planificate și rezultatelor obținute, punându-se accent pe măsurile întreprinse de către factorii decizionali/responsabili de activitatea MF.

Domeniul de aplicare și metodologia de audit sunt prezentate în Anexa nr. 1. la prezentul Raport de audit.

¹ PIB-ul operativ pentru anul 2019 este de 210 098,8 mil. lei.

² PIB-ul actualizat pentru anul 2018 este de 192 508,6 mil. lei.

IV. CONSTATĂRI

4.1. Obiectivul specific 1. Evaluarea structurii portofoliului datoriei de stat și onorarea obligațiunilor statului privind deservirea datoriei

Soldul datoriei de stat continuă să înregistreze un trend ascendent, iar ca pondere în PIB a scăzut cu 2,0 p.p. Ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat o dețin împrumuturile de stat externe (50,5%), după maturitatea rămasă – datoria pe termen lung, care constituie 81,6%, după tipul de dobândă – datoria cu rată fixă, ce constituie 82,8%, iar în aspectul valurilor – datoria de stat internă în lei, careia îi revin 44,1%.

Atât datoria de stat internă, cât și datoria de stat externă s-au încadrat în limitele stabilite prin Legea bugetului de stat pentru anul 2019, înregistrând o majorare față de valorile anului precedent. Totodată, cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat s-au redus față de anul 2018.

4.1.1. Soldul datoriei de stat s-a majorat față de anii precedenți, iar ponderea acestuia în PIB denotă o descreștere

Soldul datoriei de stat în anul 2019 a constituit 52 494,3 mil. lei, sau cu 481,8 mil. lei mai mult față de soldul anului precedent. Majorarea datoriei de stat în anul de gestiune, față de anul precedent, se explică prin creșterea datoriei de stat externe cu 372,2 mil. lei și a datoriei de stat interne cu 109,6 mil. lei.

Soldul datoriei de stat este format din datoria de stat externă – de 29 326,1 mil. lei (55,9%), și datoria de stat internă – de 23 168,2 mil. lei (44,1%). Evoluția datoriei de stat în anii 2017-2019 se prezintă în Tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2, mil. lei

Anul	Total datoria de stat	Datoria de stat externă		Datoria de stat internă	
		Valoare	% în total	Valoare	% în total
2017	51 660,3	29 081,8	56,3	22 578,5	43,7
2018	52 012,5	28 954,0	55,7	23 058,6	44,3
2019	52 494,3	29 326,1	55,9	23 168,2	44,1

Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Datele din tabel denotă că, pe parcursul ultimilor 3 ani, ponderea majoră în totalul datoriei de stat constant îi revine datoriei de stat externe.

Principalii indicatori ce caracterizează datoria de stat pe anul 2019, comparativ cu anii 2017-2018, se prezintă în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3

Indicatori	U.m.	2017	2018	2019
Ponderea datoriei de stat în PIB	%	28,9	27,0	25,0
Ponderea datoriei de stat externe în PIB		16,3	15,0	14,0
Ponderea datoriei de stat interne în PIB		12,6	12,0	11,0
Ponderea datoriei de stat în veniturile bugetului de stat	%	152,2	142,8	131,3
Ponderea datoriei de stat externe în veniturile bugetului de stat		85,7	79,5	73,4
Ponderea datoriei de stat interne în veniturile bugetului de stat		66,5	63,3	57,9
Ponderea serviciului datoriei de stat în PIB	%	1,1	0,8	0,8
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în PIB		0,2	0,2	0,2
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în PIB		0,9	0,6	0,6

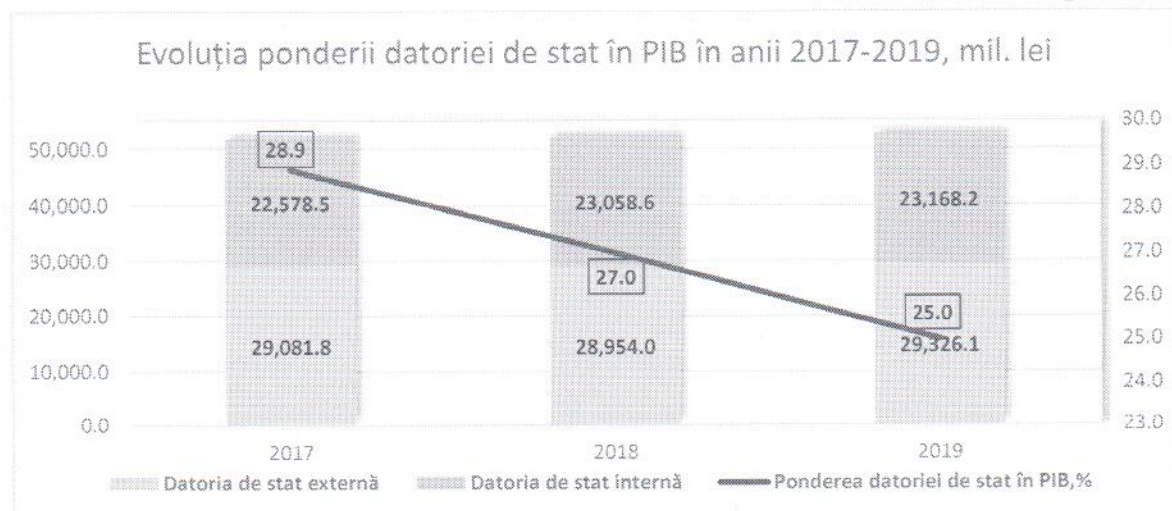
Ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile bugetului de stat	%	5,7	4,1	4,1
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în veniturile bugetului de stat		1,1	1,0	1,1
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în veniturile bugetului de stat		4,6	3,1	3,0
Ponderea serviciului datoriei de stat în cheltuielile bugetului de stat	%	5,4	3,9	3,8
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în cheltuielile bugetului de stat		1,0	1,0	1,0
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în cheltuielile bugetului de stat		4,4	2,9	2,8
Ponderea serviciului datoriei de stat în exporturi de bunuri	%	4,3	3,3	3,3
Ponderea serviciului datoriei de stat externe în exporturi de bunuri		0,8	0,8	0,8
Ponderea serviciului datoriei de stat interne în exporturi de bunuri		3,5	2,5	2,5
Ponderea datoriei de stat externe în exporturi de bunuri	%	70,1	62,4	61,3
Datoria de stat externă pe cap de locuitor	lei/ dol. SUA	8 190,0/ 479,0	8 156,1/ 476,2	8 279,5/ 481,1
PIB pe cap de locuitor	lei/ dol. SUA	50400,0/ 2726,0	54273,6/ 3166,0	59316,5/ 3446,8

Sursa: Datele Rapoartelor privind executarea bugetului de stat pe anii 2017-2019; datele Rapoartelor privind datoria de stat la situația din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019 și datele BNS plasate pe pagina www.statistica.md.

Datele din tabel denotă că principalii indicatori ai datoriei de stat au o tendință stabilă, înregistrând în anul 2019 valori egale anului precedent sau variind nesemnificativ pe unele poziții.

Ca pondere în PIB, datoria de stat a constituit 25,0%. *Evoluția ponderii datoriei de stat în PIB se prezintă în Figura nr. 1.*

Figura nr. 1

Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Datele din figură relevă că ponderea datoriei de stat în PIB înregistrează o tendință de scădere cu 2,0 p.p. față de anul 2018 și cu 3,9 p.p. față de anul 2017, deoarece evoluția PIB-ului denotă o creștere, fiind cu 9,1 p.p. mai mare, în valori nominale, în anul 2019 față de anul precedent (PIB-ul actualizat pentru anul 2018 este de 192 508,6 mil. lei, iar PIB-ul operativ pentru anul 2019 este de 210 098,8 mil. lei).

Auditul denotă că în anul 2019 ritmul de creștere a datoriei de stat este inferior ritmului de creștere a exporturilor și ritmului de creștere a PIB, ca rezultat diminuându-se riscul de solvabilitate. *Situația este redată în Anexa nr.3 din prezentul Raport de audit.*

Structura datoriei de stat pe instrumente relevă că ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat este deținută de împrumuturile de stat externe (50,5%), fiind urmate de VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (24,5%), VMS emise pe piața primară (15,7%), alocarea DST (5,3%) și VMS convertite (3,9%).

Conform maturității rămase, ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat o deține datoria de stat pe termen lung – 81,6%. Cele mai lungi perioade ale maturității revin împrumuturilor de stat externe și VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege. Datoria de stat pe termen scurt deține 18,4% din totalul datoriei de stat.

În structura datoriei de stat pe tipuri de rată a dobânzii, datoriei de stat cu rată fixă îi revin 82,8%, iar datoriei cu rată flotantă – 17,2%. Comparativ cu anul 2018, ponderea datoriei de stat cu rată fixă s-a diminuat cu 0,4 p.p, iar ponderea datoriei cu rată flotantă s-a majorat în aceeași mărime.

În aspectul structurii valutelor datoriei de stat, ponderea majoră revine datoriei de stat interne, în lei – 44,1%, urmată de cea a împrumuturilor de stat externe, denominate în coșul valutar DST – 30,5%, pe următoarele poziții fiind euro – 21,2%, dolarul SUA – 2,2%, yenul japonez – 1,9%, și lira sterlină – 0,01%.

4.1.2. Datoria de stat internă s-a majorat datorită emisiunii nete a VMS pe piața primară, iar sectorul bancar rămâne principalul investitor în VMS

La 31.12.2019, soldul datoriei de stat interne a constituit 23 168,2 mil. lei, încadrându-se în plafonul stabilit prin Legea bugetului de stat pe anul 2019 (24 053,1 mil. lei).

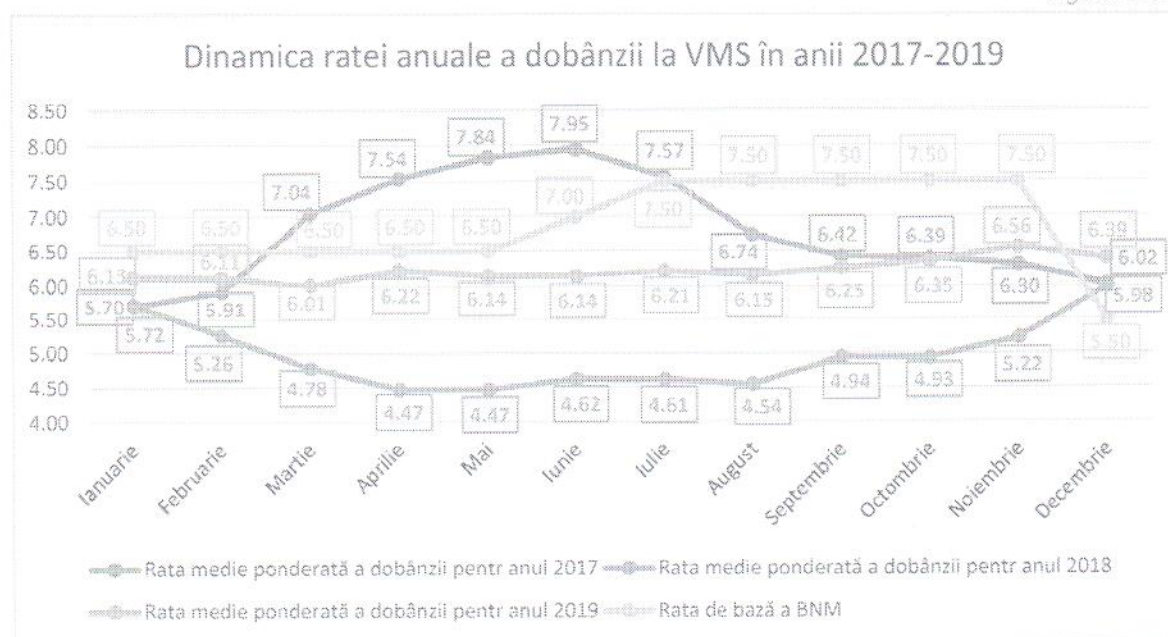
Soldul datoriei de stat interne este format din VMS emise pe piața primară – 8 253,6 mil. lei (35,6%), VMS convertite – 2 063,4 mil. lei (8,9%), și VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat – 12 851,2 mil. lei (55,5%).

Comparativ cu începutul anului, soldul datoriei de stat interne s-a majorat cu 109,6 mil. lei. Modificarea soldului datoriei de stat interne a fost cauzată de emisiunea netă a VMS pe piața primară (+339,6 mil. lei) și de răscumpărarea VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (-230,0 mil. lei).

Structura datoriei de stat interne în funcție de tipul de instrumente, maturitate, rata dobânzii și destinație, în anii 2017-2019 se prezintă în Anexa nr. 4 din prezentul Raport de audit.

Verificările auditului relevă că, în anul 2019, rata nominală medie ponderată a dobânzilor la VMS a constituit 6,22%, variind între 6,01% în luna martie și 6,56% – în noiembrie, fiind cu 1,23 p.p. mai mare decât în anul 2018. *Situația comparabilă cu anii 2017 și 2018 se prezintă în Figura nr. 2.*

Figura nr. 2

Sursa: Informația MF privind dinamica ratei anuale a dobânzii în anii 2017, 2018 și 2019; Informația privind rata de bază a BNM în anii 2017, 2018 și 2019.

Creșterea ratelor nominale medii ponderate ale dobânzilor la VMS emise pe piața primară cu 1,23 p.p. a avut ca efect și majorarea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, care în anul de gestiune au însumat 1 207,4 mil. lei, sau cu 82,1 mil. lei mai mult față de anul 2018.

Analiza efectuată de audit privind evoluția ratelor dobânzii la instrumentele financiare în anul 2019 relevă o schimbare semnificativă a situației pe piața primară a VMS față de anul 2018. În anul 2019, rata medie anuală ponderată la VMS a constituit 6,22% (+1,23 p.p.), la credite – 8,22% (-0,88 p.p.), și la depozite – 4,75% (-0,11 p.p.). De asemenea, auditul atestă că rata de bază a BNM a evaluat pe parcursul anului de la 6,5% în luna ianuarie până la 5,5% în decembrie.

Analiza comparativă a evoluției ratelor dobânzii la instrumentele financiare în anii 2018 și 2019 este prezentată în Diagramele nr.1 și nr.2 din Anexa nr.5 la prezentul Raport de audit.

Auditul denotă că pe tot parcursul anului ratele medii ponderate la VMS acceptate în cadrul licitațiilor au fost inferioare atât ratelor medii lunare pentru creditele acordate de sistemul bancar, cât și ratelor de bază ale BNM (cu excepția lunii decembrie). Comparativ cu ratele medii lunare la depozite, ratele anuale medii ponderate ale VMS au fost superioare pe tot parcursul anului.

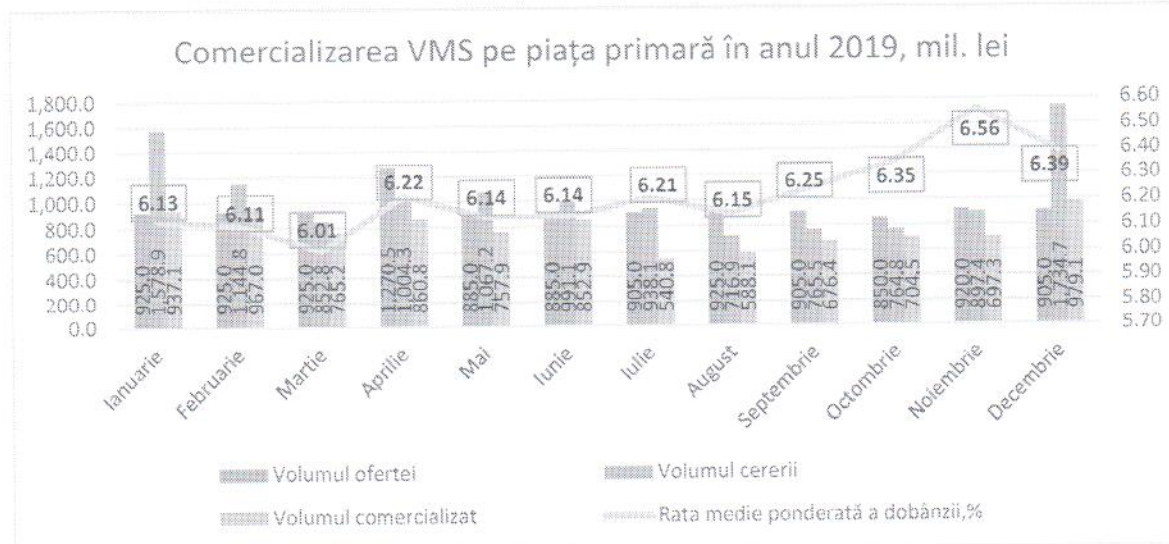
Pentru anul 2019, MF a elaborat Calendarele desfășurării licitațiilor de vânzare a **VMS emise pe piața primară** sub formă de înscrieri în cont pentru Trimestrele I, II, III și IV. Conform acestora, MF a prevăzut desfășurarea a 48 licitații de vânzare a VMS. Efectiv, pe parcursul anului au avut loc 50 de licitații, sau cu 2 licitații mai mult față de Calendarele elaborate, deși în Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019 sunt indicate doar 49 de licitații. În urma acestor licitații, MF a oferit suplimentar VMS în sumă de 765,45 mil. lei. Totodată, auditul a stabilit că, urmare a uneia din licitațiile suplimentare din 30.12.2019, mijloacele din realizarea VMS la valoarea de realizare în sumă de 346,86 mil. lei au

fost încasate la bugetul de stat deja în anul 2020, astfel fiind asigurat nivelul necesar de lichidități pentru începutul lunii ianuarie 2020. Potrivit comentariilor entității: „Până în anul 2019, la elaborarea Calendarelor, MF se orienta după principiul decontării VMS, nu al datei desfășurării licitațiilor de plasare al VMS. Respectiv, doar o licitație suplimentară (licitația din 29.03.2019) se ia în calculul licitațiilor. Acest principiu a fost modificat la elaborarea Calendarelor începând cu anul 2020”.

Potrivit art.5 alin.(1) lit.h din Legea nr.419 din 22.12.2006, MF determină planul plasării interne și externe a valorilor mobiliare de stat la începutul fiecărui an bugetar, precum și modifică acest plan în funcție de necesități. În acest aspect, verificările auditului au stabilit că MF nu a actualizat Calendarele desfășurării licitațiilor, în funcție de necesități. Conform motivației expuse de MF: „În decursul anului 2019, MF nu a înregistrat situații excepționale pentru a considera necesară actualizarea calendarelor. Totodată, obligativitatea de revizuire a calendarelor nu este prevăzută nici în Regulamentul cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat sub formă de înscriere în cont³, nici în Acordul de Agent al statului din 31 iulie 2018, încheiat între Ministerul Finanțelor și Banca Națională a Moldovei”.

Auditul denotă că, pe parcursul anului 2019, ca rezultat al licitațiilor de vânzare a VMS organizate, au fost oferite spre plasare VMS în sumă de 11 225,45 mil. lei. Cererea la VMS a constituit 12 456,41 mil. lei, sau cu 1 230,96 mil. lei mai mult decât oferta. Volumul de VMS comercializate la preț de cumpărare a însumat 9 327,1 mil. lei, fiind în scădere cu 452,3 mil. lei față de volumul comercializat în anul 2018. *Informația privind comercializarea VMS pe piața primară în anul 2019 se prezintă în Figura nr. 3.*

Figura nr. 3

Sursa: Comunicatele privind rezultatele licitațiilor de vânzare a VMS în anul 2019; Informația MF privind rezultatele comercializării VMS emise pe piața primară în anul 2019; Informația MF privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2019.

³ Regulamentul cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea valorilor mobiliare de stat sub formă de înscriere în cont aprobat prin Hotărârea Băncii Naționale a Moldovei nr. 170 din 19.07.2018.

Astfel, cel mai mare volum al ofertelor de VMS a fost înregistrat în aprilie. Totodată, cel mai mic volum de VMS a fost oferit în lunile mai, iunie și octombrie. Cel mai mare volum de cereri depuse de către dealerii primari a fost înregistrat în luna decembrie. La fel, se denotă că, pe parcursul a 6 luni ale anului 2019 (martie, aprilie, august – noiembrie), volumul cererii este inferior volumului de VMS oferit de către MF.

De asemenea, pe parcursul anului au fost răscumpărate VMS ajunse la scadență în sumă de 8 987,5 mil. lei. Astfel, emisiunea netă a VMS emise pe piața primară a constituit +339,6 mil. lei, inclusiv 685,1 mil. lei obținute din emisiunea VMS pentru finanțarea deficitului bugetar și 345,5 mil. lei îndreptate spre răscumpărarea VMS emise pentru crearea rezervei de lichiditate.

Structura VMS în circulație emise pe piața primară, în funcție de rata dobânzii și tipul VMS, se prezintă în Tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

Indicatori	Tipul de VMS	Valoarea VMS în circulație, mil. lei
VMS cu rată fixă	BT cu maturitatea de 91 zile	204,0
	BT cu maturitatea de 182 zile	1 713,1
	BT cu maturitatea de 364 zile	3 880,6
	OS cu maturitatea de 1 an	271,2
	OS cu maturitatea de 2 ani	742,7
	OS cu maturitatea de 3 ani	791,3
	OS cu maturitatea de 5 ani	400,8
Total VMS cu rată fixă		8 003,7
VMS cu rată variabilă	OS cu maturitatea de 2 ani	249,9
Total VMS cu rată variabilă		249,9
Total VMS în circulație		8 253,6

Sursa: Informația MF privind VMS în circulație (după scadență) la situația din 31.12.2019; Informația lunară a MF privind VMS plasate pe piața internă sub formă de înscrieri în conturi.

Datele din tabel denotă că ponderea cea mai înaltă din volumul total al VMS este deținută de BT cu scadența în decurs de un an, ceea ce determină prezența unui risc înalt al ratei de dobândă, precum și volatilitatea crescândă a portofoliului datoriei de stat.

Analiza efectuată de audit privind VMS procurate denotă că ponderea majoră a VMS (74,7%) este deținută de către sectorul bancar, investitorilor nebancari revenindu-le 25,3% din volumul total de VMS aflate în circulație. *Informația privind soldul VMS în portofoliul deținătorilor la situația din 31.12.2019 se prezintă în Anexa nr. 6 din prezentul Raport de audit.*

În ceea ce ține de VMS emise pentru completarea rezervei de lichidități, verificările de audit au stabilit că în anul 2019 nu au fost emise acest tip de VMS. Activitatea dată a fost inițiată în anul 2017 și prin aceasta MF și-a propus crearea unei rezerve în mărime de 2,0 mlrd. lei, în scopul îmbunătățirii gestionării datoriei de stat, precum și evitării presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare pentru acoperirea deficitului bugetar, dar și pentru a reduce riscul de refinanțare a datoriei de stat și riscurile legate de disponibilitatea de lichidități.

Auditul denotă că în luna aprilie au fost răscumpărate VMS emise pentru completarea rezervei de lichidități în sumă de 345,5 mil. lei. Totodată, conform graficelor de achitare a dobânzilor pentru acest tip de VMS, în anul 2019 au fost achitate dobânzi în sumă de 29,1 mil. lei.

Mijloacele acumulate pentru completarea rezervei de lichidități au fost plasate în conturi de depozit la BNM. Astfel, la 01.01.2019, MF avea plasate la BNM 7 depozite în sumă totală de 599,0 mil. lei. Pe parcursul anului, din contul depozitelor plasate, a fost rambursată suma de 345,5 mil. lei și încasate dobânzi în sumă de 29,1 mil. lei. În acest context, se atestă că, la situația din 31.12.2019, MF deține mijloace în rezerva de lichiditate în sumă de 253,5 mil. lei, care sunt plasate în 6 depozite la BNM.

La fel ca și în cadrul auditului precedent al Curții de Conturi, prezentul audit denotă lipsa cadrului normativ care ar autoriza MF cu atribuții de creare a rezervei de lichidități prin emiterea VMS. Potrivit informațiilor prezentate de MF, ca urmare a recomandărilor auditului precedent, a fost elaborat și prezentat Guvernului proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative.

VMS convertite, care reprezintă soldul împrumuturilor contractate anterior de la BNM, constituiau 2 063,4 mil. lei, la situația din 01.01.2019. Pe parcursul anului, în baza Acordului privind reemisiunea VMS din 08 februarie 2019, încheiat între MF și BNM, au fost reemise și răscumpărate VMS convertite în sumă totală de 2 063,4 mil. lei. Astfel, la situația din 31.12.2019, VMS convertite au constituit 2 063,4 mil. lei.

VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, la situația din 01.01.2019, au constituit 13 081,2 mil. lei. Conform graficului, în luna octombrie au fost răscumpărate VMS de acest tip în sumă de 230,0 mil. lei, astfel soldul VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, la situația din 31.12.2019, a constituit 12 851,2 mil. lei.

4.1.2.1. Sumele transferate la bugetul de stat în vederea stingerii creanțelor de către băncile supuse lichidării au fost mai mici, comparativ cu anul precedent

Legea nr. 190 din 30.09.2011⁴ a prevăzut că MF va emite și va transmite „Băncii de Economii” SA OS în scop de preluare a creanței „Băncii de Economii” SA față de BC „Investprivatbank” SA, rezultate din acordarea mijloacelor bănești pentru plata depozitelor personale de către BC „Investprivatbank” SA. Volumul OS emise urma să fie egal cu suma datoriei BC „Investprivatbank” SA față de „Banca de Economii” SA, existentă la data de emitere a obligațiunilor de stat.

Astfel, în scopul executării prevederilor Legii nr.190 din 30.09.2011, Ministerul Finanțelor a emis în anul 2012 OS în sumă de 428,5 mil. lei pentru transmiterea acestora către „Banca de Economii” SA. La situația din 31.12.2019, MF a răscumpărat toate OS emise în aceste scopuri.

Totodată, din totalul datoriei de 428,5 mil. lei, preluată în anul 2012 de către bugetul de stat, pe parcursul anilor 2012-2019, banca respectivă a transferat la buget, din valorificarea activelor sale,

⁴ Legea nr.190 din 30.09.2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare (în continuare – Legea nr. 190 din 30.09.2011).

70,95 mil. lei (16,6%), dintre care 0,45 mil. lei – în anul 2019. Astfel, la finele anului 2019, datoria BC „Investprivatbank” SA față de MF a constituit 357,55 mil. lei.

În baza Hotărârii Guvernului nr. 938 din 13.11.2014⁵, a fost acceptată acordarea de către BNM băncilor licențiate a creditelor de urgență în sumă de până la 9 500 mil. lei, în vederea asigurării stabilității sistemului financiar și emiterii garanției de stat pentru creditele de urgență acordate de BNM. Totodată, în baza Hotărârii Guvernului nr. 124 din 30.03.2015⁶, a mai fost acceptată acordarea de către BNM băncilor licențiate a creditelor de urgență în sumă de până la 5 340 mil. lei, în aceleași scopuri prevăzute în Hotărârea Guvernului nr. 938 din 13.11.2014.

Valoarea totală a tragerilor din creditele de urgență acordate sub garanțiile Guvernului de către băncile comerciale „Banca de Economii” SA, BC „Banca Socială” SA și BC „Unibank” SA au constituit 14 121,7 mil. lei, din care 9 326,7 mil. lei în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 938 din 13.11.2014 și 4 795,0 mil. lei în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 124 din 30.03.2015.

Conform prevederilor pct.3 din Hotărârea Guvernului nr.938 din 13.11.2014, „garanția de stat va fi substituită cu VMS emise de MF în termenul stabilit de acesta de comun acord cu BNM”. Astfel, la 09.03.2016 MF și BNM au încheiat un Memorandum de înțelegere privind emisiunea OS în vederea executării de către MF a obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat acordate BNM de către MF, pentru garantarea creditelor de urgență. În același sens a fost adoptată Legea nr.235 din 03.10.2016⁷, prin care au fost stabilite condițiile de emisiune a obligațiilor de stat.

Din momentul efectuării tragerilor din creditele de urgență și până la emiterea obligațiilor de stat, băncile aflate în proces de lichidare („Banca de Economii” SA, BC „Banca Socială” SA și BC „Unibank” SA) au rambursat 780,5 mil. lei, soldul nerambursat al creditelor de urgență acordate de BNM sub garanția de stat constituind 13 341,2 mil. lei. Astfel, în vederea executării Legii nr.235 din 03.10.2016, MF a emis și a transmis BNM, la 04.10.2016, OS în sumă de 13 341,2 mil. lei, care constituie suma creditelor neachitate BNM de către băncile aflate în proces de lichidare.

Auditul atestă că, la situația din 31.12.2019, din valorificarea activelor celor 3 bănci supuse lichidării („Banca de Economii” S.A., BC „Banca Socială” S.A., BC „Unibank” S.A), la contul bugetului de stat s-au încasat 1 608,4 mil. lei, inclusiv 639,0 mil. lei în anul 2019. Astfel, datoria băncilor supuse lichidării la finele anului 2019 a constituit 11 732,8 mil. lei. *Informația detaliată se prezintă în Tabelul nr. 5.*

Tabelul nr. 5, mil. lei

Băncile supuse lichidării	Datoria inițială preluată	Rambursat în 2016	Rambursat în 2017	Rambursat în 2018	Rambursat în 2019	Soldul datoriei la 31.12.2019
„Banca de Economii” SA	9 083,0	28,2	109,8	544,5	502,5	7 898,0

⁵ Hotărârea Guvernului nr.938 din 13.11.2014 „Cu privire la asigurarea stabilității macroeconomice în contextul conjuncturii regionale” (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.938 din 13.11.2014).

⁶ Hotărârea Guvernului nr.124 din 30.03.2015 „Cu privire la asigurarea stabilității sistemului bancar din Republica Moldova” (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.124 din 30.03.2015).

⁷ Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015 (în continuare – Legea nr.235 din 03.10.2016).

BC „Banca Socială” SA	2 392,0	44,0	90,0	127,5	123,5	2 007,0
BC „Unibank” SA	1 866,2	8,5	10,1	6,8	13,0	1 827,8
Total	13 341,2	80,7	209,9	678,8	639,0	11 732,8

Sursa: Informația MF privind soldul datoriei băncilor în proces de lichidare față de MF, la 31.12.2018 și la 31.12.2019.

În același timp, auditul atestă că MF a răscumpărat OS în sumă de 490,0 mil. lei din portofoliul deținut de BNM, inclusiv OS în sumă de 230,0 mil. lei în anul 2019. Datoria MF față de BNM, la situația din 31.12.2019, constituia 12 851,2 mil. lei.

4.1.3. Datoria de stat externă s-a majorat față de anul precedent datorită finanțării externe nete pozitive și fluctuației cursului valutar al dolarului SUA față de alte valute

Potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2019, datoria de stat externă a fost aprobată în sumă de 34 229,4 mil. lei (echivalentul a 1 901,6 mil. dol. SUA). La 31.12.2019, soldul datoriei de stat externe a constituit 1 704,1 mil. dol. SUA (echivalentul a 29 326,1 mil. lei), fiind cu 15,1 mil. dol. SUA mai mare față de soldul anului precedent. Această majorare a fost determinată de predominarea intrărilor de împrumuturi de stat externe față de rambursările efectuate și de fluctuația cursului valutar al dolarului SUA față de alte valute. *Evoluția soldului datoriei de stat externe se prezintă în Tabelul nr. 6.*

Tabelul nr. 6, mil. dol. SUA

Anul	Soldul datoriei de stat externe la începutul anului	Debursat pe parcursul anului	Suma principală rambursată pe parcursul anului	Diferența de curs valutar	Soldul datoriei de stat externe la sfârșitul anului
2017	1 464,7	195,6	71,7	+112,1	1 700,7
2018	1 700,7	144,8	111,9	-44,6	1 689,0
2019	1 689,0	149,1	122,3	-11,7	1 704,1

Sursa: Rapoartele privind datoria de stat externă la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

În aspectul creditorilor, datoria de stat externă include datoriile față de creditorii multilaterali – 1 467,5 mil. dol. SUA (86,1%), și datoriile față de creditorii bilaterali – 236,6 mil. dol. SUA (13,9%). Față de situația similară a anului precedent, soldul datoriei față de creditorii multilaterali s-a majorat cu 74,1 mil. dol. SUA, iar soldul față de creditorii bilaterali a scăzut cu 59,0 mil. dol. SUA. *Structura datoriei de stat externe pe tipul de creditor, în anii 2017-2019, se prezintă în Anexa nr. 7 din prezentul Raport de audit.*

În structura datoriei de stat externe, ponderea majoră în aspectul creditorilor multilaterali este deținută de AID – 42,0% (616,7 mil. dol. SUA), fiind urmată de BEI și FMI, care dețin câte 18,9% (277,5 mil. dol. SUA și, respectiv, 277,0 mil. dol. SUA). În totalul datoriei de stat externe față de creditorii bilaterali, ponderea semnificativă revine Guvernului României – 34,3% (81,1 mil. dol. SUA), după care JICA – 22,1% (52,2 mil. dol. SUA), și Guvernul Rusiei – 14,5% (34,4 mil. dol. SUA).

În totalul datoriei de stat externe, 1 193,3 mil. dol. SUA, sau 70,0%, reprezintă datoria de stat externă cu rată a dobânzii fixă, și 510,8 mil. dol. SUA (30,0%) – cu rată a dobânzii flotantă. Din volumul total al datoriei de stat externe cu rata dobânzii fixă, 90,1% revin datoriei cu rata dobânzii

între 0,01% și 2,0%, 5,7% – datoriei cu rata dobânzii între 2,01% și 4,0%, 3,1% – datoriei cu rata dobânzii 0% și 1,1% – datoriei cu rata dobânzii între 4,01% și 6,0%.

În structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea majoră revine împrumuturilor contractate în DST, care ocupă 54,6% din portofoliul datoriei de stat externe, fiind urmată de ponderea împrumuturilor contractate în euro – 37,9%, și în dolari SUA – 4,0%.

Debursările de împrumuturi externe în anul 2019 au constituit 149,1 mil. dol. SUA (echivalentul a 2 624,2 mil. lei), ceea ce este cu 4,3 mil. dol. SUA mai mult față de debursările anului precedent.

Din totalul intrărilor de împrumuturi de stat externe, 98,0 mil. dol. SUA (65,7%) au fost destinate finanțării proiectelor investiționale și 51,1 mil. dol. SUA (34,3%) – asistenței financiare pentru susținerea bugetului. Față de situația anului 2018, intrările de împrumuturi de stat externe pentru finanțarea proiectelor investiționale s-au majorat cu 2,2 mil. dol. SUA și pentru susținerea bugetului de stat s-au majorat cu 2,1 mil. dol. SUA.

În aspectul creditorilor, debursările de împrumuturi externe se formează din împrumuturile acordate de către BEI – 56,3 mil. dol. SUA (37,7%), FMI – 27,5 mil. dol. SUA (18,5%), CE – 22,2 mil. dol. SUA (14,9%), AID – 15,0 mil. dol. SUA (10,1%) etc.

Pe parcursul anului 2019 au fost contractate 4 împrumuturi noi, fiind semnate contracte de finanțare în valoare totală de 231,1 mil. dol. SUA.

Printre împrumuturile noi fac parte 2 acorduri de finanțare în sumă de 61,0 mil. euro (70,0 mil. dol. SUA) semnate cu IDA pentru finanțarea „Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic”, un contract de finanțare dintre RM și BEI în sumă de 100,0 mil. euro (111,1 mil. dol. SUA) pentru finanțarea proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova” și un acord de suport al proiectului și rambursare „Instrument de procurare a gazelor în situație de urgență” dintre RM și BERD în sumă de 50,0 mil. dol. SUA.

4.1.3.1. Nivelul de valorificare a resurselor externe contractate rămâne redus

Verificările de audit au stabilit că, din volumul total al împrumuturilor de stat externe, sunt 32 de împrumuturi la care sunt înregistrate sume nedebursate, a căror valoare ar putea fi estimată la 27,66 mil. dol. SUA, 742,45 mil. euro și 106,38 mil. DST.

Nivelul de debursare a împrumuturilor în aspectul perioadelor de tragere indică că, din 32 de împrumuturi la care sunt înregistrate sume nedebursate:

- 4 împrumuturi cu nivelul de debursare de 8,9% - 71,4% sunt cu termenul de debursare expirat, iar suma nedebursată a acestora ar putea fi estimată la 32,36 mil. euro și 12,3 mil. DST:
 - Împrumutul contractat de la BEI în anul 2010 pentru realizarea proiectului „Reabilitarea drumurilor în RM” în sumă de 75,0 mil. euro, cu data limită de tragere de 31.12.2018, a fost debursat în proporție de 71,4% (53,57 mil. euro);

- Împrumutul contractat de la CEB în anul 2018 pentru realizarea proiectului „Procurarea ambulanțelor” în sumă de 12,0 mil. euro, cu data limită de tragere de 31.12.2019, a fost debursat în proporție de 8,9% (1,07 mil. euro);

- Împrumutul contractat de la IDA în anul 2014 pentru realizarea proiectului „Modernizarea sectorului sănătății” în sumă de 18,6 mil. DST, cu data limită de tragere de 30.03.2019, a fost debursat în proporție de 55,2% (10,27 mil. DST);

- Împrumutul contractat de la IDA în anul 2016 pentru realizarea proiectului „Agricultura competitivă” în sumă de 7,1 mil. DST, cu data limită de tragere de 30.06.2019, a fost debursat în proporție de 44,1% (3,13 mil. DST);

- 11 împrumuturi cu nivelul de debursare de 6,1% - 96,2% au termenul de debursare care expiră în anul 2020. Valoarea sumelor nedebersate se estimează la 12,66 mil. dol. SUA, 102,2 mil. euro și 22,47 mil. DST;

- 17 împrumuturi cu nivelul de debursare de 0% - 82,8% au data limită de tragere în anii 2021-2024 și sume nedebersate în valoare de 15,0 mil. dol. SUA, 607,89 mil. euro și 71,61 mil. DST.

Debursarea împrumuturilor în aspectul nivelului de valorificare indică că, din 32 de împrumuturi la care sunt înregistrate sume nedebersate:

- din 3 împrumuturi contractate nu au fost deloc efectuate trageri:

- Împrumutul contractat de la BEI în anul 2017 pentru realizarea proiectului „Interconectarea electrică RO-RM” în sumă de 80,0 mil. euro, cu data limită de tragere de 20.12.2014;

- Împrumutul contractat de la BERD în anul 2017 pentru realizarea proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre RM și România” în sumă de 80,0 mil. euro, cu data limită de tragere de 20.12.2021;

- Împrumutul contractat de la BIRD în anul 2016 pentru realizarea proiectului „Modernizarea administrației fiscale” în sumă de 11,1 mil. euro, cu data limită de tragere de 30.11.2023;

- 11 împrumuturi au un nivel de debursare mai mic de 15%;

- 2 împrumuturi au nivelul de debursare de 15%-30%;

- 5 împrumuturi au nivelul de debursare de 30%-60%;

- 5 împrumuturi au nivelul de debursare de 60%-75%;

- 6 împrumuturi au un nivel de debursare mai mare de 75%.

Astfel, se denotă nerespectarea de către instituțiile beneficiare a termenului de implementare a proiectelor, cauza principală fiind neîndeplinirea în termen a precondițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut, restructurarea proiectelor sau modificarea componentelor acestora, procese îndelungate de achiziție, planificarea nerațională a timpului de executare a lucrărilor sau de prestare a serviciilor, executarea lentă a lucrărilor de către antreprenorii locali etc.

De asemenea, verificările de audit denotă că debursarea unor împrumuturi are loc cu întârziere, iar achitarea comisioanelor prevăzute în acordurile de împrumut se efectuează din suma

contractată și/sau nedebersată a împrumutului, ca rezultat fiind generate cheltuieli suplimentare în buget. Astfel, în anii 2010-2019, pentru împrumuturile menționate (32 împrumuturi) au fost achitate comisioane în sumă totală de 13,15 mil. dol. SUA, dintre care în anul 2019 – 3,42 mil. dol. SUA. *Informația detaliată privind sumele nedebersate din contul împrumuturilor de stat externe, comisioanele achitate și cauzele nedebersării (prezentate la solicitarea echipei de audit de către persoanele responsabile din cadrul MF) se prezintă în Anexa nr. 8 la prezentul Raport de audit.*

În acest context, auditul evidențiază 2 împrumuturi: (i) împrumutul contractat de la BERD în anul 2017 pentru realizarea proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre RM și România” în sumă de 80,0 mil. euro, din cadrul căruia, la situația din 31.12.2019, nu au avut loc debursări, dar suma comisioanelor achitate către creditor a constituit 1,66 mil. dol. SUA⁸; (ii) împrumutul contractat de la BIRD în anul 2016 pentru realizarea proiectului „Modernizarea administrației fiscale” în sumă de 11,1 mil. euro, din cadrul căruia la fel nu au avut loc debursări, iar comisioanele achitate au constituit 0,15 mil. dol. SUA.

Verificările auditului au stabilit că, în scopul îmbunătățirii managementului asistenței externe acordate RM, precum și în vederea realizării și implementării eficiente a proiectelor finanțate din împrumuturi de stat externe, la 03.06.2020 a fost restructurată Instituția Publică „Directoratul Liniei de Credit”⁹ în Instituția Publică „Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”. Pe lângă funcțiile de gestionare și monitorizare a liniilor de credit, Oficiului i-au fost atribuite și funcții, precum: (1) contribuirea, pe baza experienței relevante, la formularea propunerilor în procesul de programare aferent programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională; (2) asigurarea suportului instituțiilor naționale în întreprinderea acțiunilor necesare pentru desemnarea și punerea în aplicare, la toate etapele, a sistemului național de management și control aferent programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională; (3) asigurarea suportului beneficiarilor naționali în procesul de depunere a cererii de finanțare în cadrul apelurilor de proiecte din programele de cooperare transfrontalieră și transnațională, dar și la etapa de implementare și monitorizare; (4) contribuirea la asigurarea vizibilității programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională eligibile pentru Republica Moldova; (5) asigurarea organizării instruirilor pentru beneficiari, auditori/controlori și instituțiile naționale privind regulile programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională; (6) participarea activă, după caz, în cadrul procesului de evaluare a propunerilor de proiecte depuse în cadrul apelurilor lansate în programele de cooperare transfrontalieră și transnațională; (7) implementarea proiectelor/programelor de asistență externă conform prevederilor actelor normative sau acordurilor de asistență externă încheiate cu partenerii externi de dezvoltare etc.

4.1.3.2. Conversiunea unor împrumuturi de stat externe contribuie la formarea unor economii la compartimentul serviciul datoriei de stat

Verificările auditului au stabilit utilizarea în anul 2019 a unui instrument nou în procesul de gestionare a datoriei de stat. În contextul administrării prudente a datoriei de stat externe, în

⁸ Conform condițiilor contractuale, împrumutul dat urmează a fi recreditat către ÎS „Moldelectrica”, astfel și toate comisioanele au fost achitate de către ÎS „Moldelectrica”.

⁹ Hotărârea Guvernului nr.338 din 03.06.2020 „Cu privire la Oficiul de Gestionare a Programelor de Asistență Externă”.

decembrie 2018 MF a luat decizia de conversiune a împrumuturilor de stat externe oferite de către BIRD, BEI și BERD. Astfel, la 4 martie 2019 au fost executate operațiunile de conversiune a 6 împrumuturi de stat externe oferite de către BIRD¹⁰ de la valuta dolar SUA în valuta euro și, respectiv, modificarea ratei de dobândă variabilă de la LIBOR6M+marja la rata de dobândă variabilă EURIBOR6M+marja.

Drept rezultat, stocul datoriei aferente acestor împrumuturi în sumă de 92,7 mil. dol. SUA a fost convertit în 81,8 mil. euro și, respectiv, rata dobânzii aferente împrumuturilor în dolari SUA, care a constituit în medie 3,76%, a fost modificată la rata dobânzii aferentă împrumuturilor în euro, care constituie în medie 0,71%. Totodată, a fost convertit și stocul de resurse nedebursate aferente acestor împrumuturi în sumă de 31,6 mil. dol. SUA în 27,9 mil. euro.

Pentru operațiunile de conversiune au fost achitate comisioane unice în sumă de 0,7 mil. lei, iar economiile estimative obținute în perioada 04.03.2019 - 31.12.2019 la bugetul de stat, la compartimentul serviciul datoriei de stat externe, au constituit aproximativ 37,5 mil. lei. Informația detaliată se prezintă în Tabelul nr. 7.

Tabelul nr. 7

Împrumut	Stocul datoriei		Rata dobânzii,%		Dobânda calculată (echiv. lei)	Dobânda recalculată (echiv. lei)	Comision de conversiune (lei)	Economii formate (lei)
	Existent (dol. SUA)	Convertit (euro)	Existență	Convertită				
1	2	3	4	5	6	7	8	9=6-7-8
Nr.83660	9 000 000,0	7 954 043,31	3,86	0,62	4 612 425,74	738 116,66	-	3 874 309,08
Nr.84000	22 121 327,44	19 550 444,05	3,91	0,64	11 782 363,0	2 066 951,98	176 200,59	9 539 210,43
Nr.84510	34 001 036,22	30 001 229,97	3,63	0,83	17 275 512,81	3 885 637,92	145 344,37	13 244 530,52
Nr.86740	27 200 000,0	23 999 647,06	3,75	0,69	13 868 984,84	2 757 406,66	-	11 111 578,18
Nr.87740	356 053,56	314 160,29	3,64	0,83	182 346,09	40 429,93	103 858,32	38 057,84
Nr.86250	0	0	3,79	0,65	0	0	281 342,27	-281 342,27
Total	92 678 417,22	81 819 524,68	3,76	0,71	47 721 632,48	9 488 543,16	706 745,55	37 526 343,77

Sursa: Notă-raport privind rezultatele conversiunii împrumuturilor de stat externe acordate de către BIRD la situația din 31 decembrie 2019.

Pentru anul 2020 se planifică conversiunea din valuta dolar SUA în valuta euro împrumutul nr.4856 oferit de BERD pentru realizarea Proiectului „Reabilitarea rețelelor electrice de transport ale „Moldelectrica””. Se estimează că modificarea invocată va crea economii pentru bugetul de stat în sumă de cca 1,9 mil. lei.

4.1.4. Cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat s-au redus față de anul precedent, în special datorită micșorării cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat interne

Pe parcursul anului 2019, pentru deservirea datoriei de stat au fost achitate 15 045,2 mil. lei, sau cu 775,4 mil. lei mai puțin față de cheltuielile anului precedent. Din totalul plăților pentru deservirea datoriei de stat, au fost îndreptate pentru rambursarea sumei principale și răscumpărarea VMS ajunse la scadență 13 425,7 mil. lei și pentru plata dobânzilor și comisioanelor – 1 619,5 mil. lei.

¹⁰ Împrumuturile de stat externe nr.83660, nr.84000, nr.84510, nr.86740, nr.87740 și nr.86250 oferite de către BIRD în scopul finanțării următoarelor proiecte: Programul „First Developp.Policy Loan”, Proiectul „II Competitiveness Enhancement”, Proiectul „District Heating Efficiency”, Programul „Suport Bugetar DPO2”, Proiectul „Modernizarea Serviciilor Guvernamentale” și Proiectul „Modernizarea administrării fiscale”.

Din totalul plăților efectuate pentru deservirea datoriei de stat, ponderea majoră de 83,0% (12 488,3 mil. lei) au fost transferate pentru deservirea datoriei de stat interne și 17,0% (2 556,9 mil. lei) – pentru deservirea datoriei de stat externe. *Situația privind evoluția cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat în anii 2017-2019 se prezintă în Tabelul nr. 8.*

Tabelul nr. 8, mil. lei

Anul	2017	2018	2019	Devieri 2019 față de 2018
Deservirea datoriei de stat, inclusiv:	20 353,6	15 820,6	15 045,2	-775,4
- rambursarea sumei principale și răscumpărarea VMS	18 424,6	14 315,8	13 425,6	-890,2
- plata dobânzilor și comisioanelor	1 929,0	1 504,8	1 619,6	+114,8
Deservirea datoriei de stat interne, inclusiv:	18 666,0	13 567,7	12 488,3	-1 079,5
- răscumpărarea VMS	17 094,9	12 442,5	11 280,8	-1 161,7
- plata dobânzilor	1 571,1	1 125,3	1 207,5	+82,2
Deservirea datoriei de stat externe, inclusiv:	1 687,6	2 252,9	2 556,9	+304,0
- rambursarea sumei principale	1 329,7	1 873,4	2 144,8	+271,4
- plata dobânzilor și comisioanelor	357,9	379,5	412,1	+32,6
Ritmul de creștere a serviciului datoriei de stat, %	+10,4	-22,0	+7,6	X
Ritmul de creștere a PIB, %	+11,2	+7,6	+9,1	X
Ritmul de creștere a cheltuielilor bugetului de stat, %	+9,8	+9,1	+11,3	X

Sursa: Informația MF privind deservirea datoriei de stat interne și externe la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Datele din tabel denotă că în anul 2019 tendința serviciului datoriei de stat a fost în creștere (+7,6%), la fel ca și a PIB (+9,1%) și a cheltuielilor bugetului de stat (+11,3%).

La situația din 31.12.2019, pentru deservirea datoriei de stat interne au fost efectuate plăți în sumă totală de 12 488,3 mil. lei, inclusiv 11 280,8 mil. lei pentru răscumpărarea VMS ajunse la scadență și 1 207,5 mil. lei – pentru plata dobânzilor. *Informația privind VMS comercializate și răscumpărate în anul 2019 se prezintă în Anexa nr. 9 din prezentul Raport de audit.*

În anul 2019, pentru serviciul datoriei de stat interne au fost transferate 1 207,4 mil. lei, sau cu 82,1 mil. lei mai mult față de anul 2018. Din suma totală a cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, ponderea majoră este deținută de achitarea dobânzilor la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat – 50,9%, pentru dobânzile la VMS emise pe piața primară fiind transferate 36,4% și la VMS convertite – 12,7%. *Evoluția cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne se prezintă în Anexa nr. 10 la prezentul Raport de audit.*

Creșterea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne este cauzată, în special, de creșterea cheltuielilor destinate achitării dobânzilor pentru VMS convertite, care în anul 2019 s-au majorat de circa 3,6 ori față de anul precedent.

Cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat externe au constituit 145,8 mil. dol. SUA, sau cu 11,3 mil. dol. SUA mai mult față de anul precedent. Din totalul plăților pentru deservirea datoriei de stat externe, 83,9% au fost direcționate pentru achitarea sumei principale și 16,1% – pentru plata dobânzilor și comisioanelor. *Sinteza cheltuielilor în anii 2017-2019 pentru deservirea datoriei de stat externe se prezintă în Anexa nr. 11 la prezentul Raport de audit.*

Creșterea cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat externe se explică, în special, prin majorarea plăților achitate la rambursarea sumei principale.

4.2. Obiectivul specific II. Evaluarea atingerii obiectivelor specifice privind gestionarea datoriei de stat stabilite prin Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)”

Analiza parametrilor de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat denotă că aceștia s-au încadrat în limitele stabilite, cu excepția indicatorului ATM pentru VMS emise pe piața primară. Totodată, se atestă un risc înalt al ratei de dobândă, determinat de ponderea ridicată a datoriei de stat interne scadente în decurs de 1 an. Totodată, pe parcursul anului 2019, MF a întreprins acțiuni în scopul atingerii obiectivelor specifice de gestionare a datoriei de stat.

4.2.1. Majoritatea parametrilor de risc și de sustenabilitate s-au încadrat în limitele stabilite pentru anul 2019

Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)”¹¹ reprezintă un document prin care se stabilește obiectivul fundamental al procesului de management al datoriei de stat, obiectivele specifice, precum și acțiunile care vor fi întreprinse de către autorități în vederea asigurării finanțării și îmbunătățirii structurii portofoliului datoriei de stat, iar implementarea acestora nu va crea presiuni asupra sustenabilității politicii fiscale în ansamblu.

În vederea evitării expunerii majore a portofoliului datoriei de stat față de riscul valutar, riscul ratei de dobândă și riscul de refinanțare, prin acest Program au fost stabilite intervalele-țintă pentru principalii parametri de risc și de sustenabilitate aferenți portofoliului datoriei de stat.

Analiza efectuată de audit referitor la situația privind încadrarea parametrilor datoriei de stat pe anul 2019 în limitele stabilite se prezintă în Tabelul nr. 9.

Tabelul nr. 9

Indicatori	Valorile stabilite pentru perioada 2019-2021	Valorile înregistrate în anul 2019
Parametrii de risc		
Datoria de stat scadentă în decurs de un an (% din total)	15% - 25% (maximum)	18,4%
Datoria de stat internă (% din total)	35% (minimum) – 50%	44,1%
Datoria de stat într-o anumită valută străină (% din total)	20% - 40% (maximum)	30,7%
Datoria de stat cu rata dobânzii variabilă (% din total)	25% - 40% (maximum)	28,6%*
VMS emise pe piața primară scadente în decurs de un an (% din total)	70% - 85% (maximum)	84,3%
ATM pentru VMS emise pe piața primară (ani)	1,2 (minimum) – 2,0	0,8
Parametrii de sustenabilitate		
Serviciul datoriei de stat (% în raport cu veniturile bugetului de stat)	≤10%	4,1%

Sursa: Datele Raportului privind datoria de stat la situația din 31.12.2019, Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)”.

*În contextul analizei parametrilor de risc, în special a riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la 1 an și purtătoare de rată a dobânzii fixă (VMS 91 zile, 182 zile, 364 zile și VMS convertite) a fost atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, deoarece din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an la condiții noi pe piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

¹¹ Hotărârea Guvernului nr.1250 din 19.12.2018 „Cu privire la aprobarea Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)””.

Analiza indicatorilor de risc relevă că în anul 2019 toți parametrii de risc și de sustenabilitate s-au încadrat în limitele stabilite, cu excepția indicatorului ATM pentru VMS emise pe piața primară care a atins valoarea de 0,8 ani, fiind mai mic decât valoarea minimă stabilită de 1,2 ani. Aceasta se datorează faptului că pe parcursul anului 2019 cererea de VMS a fost preponderentă pentru VMS emise pe termen scurt.

4.2.2. MF a întreprins acțiuni concrete în vederea atingerii obiectivelor specifice de gestionare a datoriei de stat

Obiectivul fundamental al managementului datoriei de stat stabilit prin Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)” este de a asigura necesitățile de finanțare ale soldului (deficitului) bugetului de stat la un nivel acceptabil de cheltuieli pe termen mediu și lung, în condițiile limitării riscurilor implicate.

În vederea atingerii obiectivului fundamental, MF a stabilit obiective specifice privind gestionarea datoriei de stat în perioada 2019-2021.

(i) Dezvoltarea pieței interne a valorilor mobiliare de stat

Verificările auditului asupra acțiunilor realizate în vederea atingerii acestui obiectiv relevă că, pe parcursul ultimilor 5 ani, piața internă a VMS a înregistrat o dezvoltare. Realizările importante obținute pe piața VMS au fost: (i) emisiunea în martie 2018, pentru prima dată în activitatea MF, a OS cu dobândă fixă pe termen de 5 ani; (ii) diminuarea, începând cu trimestrul II al anului 2018, a frecvenței desfășurării licitațiilor de plasare a VMS, de la 4 la 2 licitații pe săptămână, ceea ce a permis reducerea numărului de emisiuni de VMS în circulație; (iii) redeschiderea emisiunilor de VMS (reopening) în scopul consolidării portofoliului de VMS; (iv) lansarea din 1 octombrie 2018 a platformei E-Bond a sistemului electronic Bloomberg pentru tranzacționarea VMS pe piața secundară etc.

Totodată, se observă o creștere considerabilă a datoriei de stat interne, care în anul 2019 a crescut de circa 3 ori față de anul 2015, fiind influențată considerabil de emisiunea VMS pentru executarea garanțiilor de stat. Informația se prezintă în Tabelul nr. 10.

Tabelul nr. 10, mil. lei

Indicator	2015	2016	2017	2018	2019	Diferența dintre 2019 și 2015
Datoria de stat internă	7 225,4	21 519,6	22 578,5	23 058,6	23 168,2	+15 942,8
Datoria de stat externă	26 283,8	29 266,2	29 081,8	28 954,0	29 326,1	+3 042,3
Total datoria de stat	33 509,2	50 785,8	51 660,3	52 012,5	52 494,3	+18 985,1
Serviciul datoriei de stat interne	793,6	1 462,5	1 171,1	1 125,3	1 207,4	+413,8
Serviciul datoriei de stat externe	249,7	284,6	357,9	379,5	412,1	+162,4
Total serviciul datoriei de stat	1 043,3	1 747,2	1 929,0	1 504,8	1 619,6	+576,3

Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019 și Informația MF privind deservirea datoriei de stat interne și externe la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Creșterea datoriei de stat interne a atras după sine și creșterea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne, care, față de anul 2015, s-au majorat de 1,5 ori. Totodată, se observă că datoria de stat internă este mai scumpă în deservire față de datoria externă. Astfel, în anul 2019,

pentru serviciul datoriei de stat interne, care constituie 44,1% din totalul datoriei de stat, au fost achitate 74,6% din costurile totale pentru serviciul datoriei de stat. Chiar și în acest context, obiectivul stabilit de MF privind dezvoltarea pieței interne a VMS este argumentat, deoarece prin aceasta se limitează expunerea portofoliului datoriei de stat la riscul valutar.

În scopul realizării obiectivului specific, MF și-a propus extinderea maturității portofoliului datoriei și diversificarea bazei investiționale. În acest sens, prin Ordinul MF nr.29 din 14.02.2019 au fost aprobate Instrucțiunea cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea Obligațiunilor de stat cu dobândă flotantă și Instrucțiunea cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea Obligațiunilor de stat cu dobândă fixă care permit emisiunea VMS pe termen lung.

Deși MF și-a propus extinderea maturității portofoliului datoriei de stat, inclusiv a datoriei de stat interne, și întreprinde măsuri în vederea atingerii acestui obiectiv, în anul 2019 ponderea majoră a VMS comercializate pe piața primară o constituie BT cu scadența de 364 de zile (41,6%), urmate de BT cu scadența de 182 de zile (37,3%) și BT cu scadența de 91 de zile (12,7%). Volumul comercializat al OS pe termen de 1, 2, 3 și 5 ani constituie doar 8,4%, fiind datorat lipsei investitorilor instituționali pe piața VMS (fondurile de pensii, fondurile de investiții etc.) și cererii la VMS emise preponderent pe termen scurt.

O altă acțiune stabilită de MF a fost diversificarea canalelor de vânzare a VMS odată cu creșterea accesibilității persoanelor fizice la procurarea VMS. În conformitate cu Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 (acțiunea 4.17.2.), către anul 2021 urmează a fi implementată o platformă de tranzacționare în mod direct a VMS către persoanele fizice.

Printre acțiunile stabilite de MF, au mai fost și asigurarea unui grad înalt de transparență și predictibilitate a pieței VMS, monitorizarea și evaluarea performanțelor dealerilor primari. Astfel, în conformitate cu Regulamentul cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea VMS în formă de înscrieri în cont¹², pe parcursul anului 2019 au fost efectuate 4 evaluări ale performanțelor dealerilor primari. Totodată, au fost organizate și 4 întreveneri cu aceștia în cadrul cărora au fost comunicate rezultatele evaluărilor, precum și au fost analizate perspectivele dezvoltării pieței VMS.

(ii) Contractarea împrumuturilor de stat externe, ținând cont de raportul cost-risc

Determinarea corectă a necesităților de împrumut are o importanță substanțială pentru un stat. Estimarea acestora pentru anul următor este un proces complex, ce necesită o analiză semnificativă a diferitor informații și coordonarea între diferite instituții guvernamentale. Pe baza unor estimări corecte poate fi evitată contractarea unor împrumuturi inutile, care vor genera costuri suplimentare pentru buget sau necontractarea unor împrumuturi necesare, care ar putea provoca crize de lichidități.

¹² Regulamentul cu privire la plasarea, tranzacționarea și răscumpărarea VMS în formă de înscrieri, aprobat prin Ordinul MF nr.129 din 19.07.2018.

La fel ca și obiectivul specific stabilit de MF, standardele internaționale prevăd contractarea resurselor necesare Guvernului în cele mai benefice termene și condiții, astfel încât să nu fie afectată sustenabilitatea portofoliului datoriei de stat.

Pe parcursul anului 2019, Guvernul RM a contractat 4 împrumuturi noi în valoare totală de 231,2 mil. dol. SUA (2 acorduri de finanțare semnate cu IDA pentru finanțarea Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic, un contract de finanțare dintre RM și BEI pentru finanțarea proiectului „Deșeuri solide în Republica Moldova” și un acord de suport al proiectului și rambursare „Instrument de procurare a gazelor în situație de urgență”, dintre RM și BERD).

Verificările auditului au stabilit că, pentru toate împrumuturile contractate, este formulată o argumentare privind necesitatea inițierii negocierilor, cu descrierea proiectului și analiza impactului acestuia, a aspectelor politice, culturale, sociale, financiare, economice, de mediu etc.

Totodată, auditul relevă că, pentru împrumuturile noi contractate, în funcție de specificul creditorului extern, fie se efectuează analiza condițiilor financiare aferente acordurilor noi de împrumut, fie se analizează ofertele de debursare cu opțiuni multiple de condiții financiare din contul împrumuturilor noi încheiate.

Astfel, în ceea ce ține de analiza condițiilor financiare aferente acordurilor noi, aceasta se efectuează de către Direcția datorii publice din cadrul MF, cu înaintarea propunerilor de selectare a celor mai convenabile aspecte ținând cont de raportul cost-risc. *Drept exemplu, în Anexa nr. 12 la prezentul Raport de audit se prezintă analiza condițiilor financiare efectuată de MF pentru împrumutul contractat de la IDA în vederea finanțării Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic în sumă de 47,9 mil. euro.*

Conform calculelor estimative prezentate în Anexă, cea mai convenabilă opțiune din punctul de vedere al raportului cost-risc, care a și fost propusă de MF la încheierea Acordului de finanțare, a fost considerată opțiunea cu valuta Acordului euro, având rata dobânzii fixă de 1,32% anual, 30 ani maturitatea împrumutului, inclusiv perioada de grație de 5 ani, elementul de grant calculat pentru această opțiune fiind de aproximativ 45,9%.

În cazul în care rata dobânzii este flotantă, se analizează evoluția ratelor medii de referință EURIBOR6M (pentru euro) și LIBOR6M (pentru dol. SUA) și se selectează cea mai bună opțiune financiară. Astfel, în cazul împrumutului contractat de la IDA în vederea finanțării „Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic” în sumă de 13,1 mil. euro, argumentarea a fost: „Referitor la rata flotantă, menționăm că la data de 1 februarie 2018, cotația EURIBOR6M a constituit (- 0,238%). În același context, este necesar de notat că în comparație cu cotațiilor LIBOR6M aferentă valutei dolar SUA, evoluția cotațiilor istorice EURIBOR6M în perioada anilor 2015-2018 denotă o tendință descendentă”. În așa mod a fost selectată valuta împrumutului în euro, ca cea mai convenabilă. *Analiza condițiilor financiare efectuată de MF pentru împrumutul contractat de la IDA în vederea finanțării „Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic” în sumă de 13,1 mil. euro se prezintă în Anexa nr. 13 la prezentul Raport de audit.*

În urma analizei efectuate, care este prezentată în Anexă, a fost selectată următoarea opțiune: valuta Acordului euro, rata flotantă a dobânzii – EURIBOR6M+marja variabilă, maturitatea împrumutului – 22 ani, inclusiv 17,5 ani perioada de grație, 9 plăți semianuale egale de rambursare a sumei de bază.

Totodată, la contractarea unui nou împrumut în vederea evaluării și gestionării riscurilor aferente portofoliului datoriei de stat și a datoriilor condiționale, se verifică dacă parametrii de risc se încadrează în limitele anuale stabilite în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu”. Astfel, ca rezultat al contractării pe parcursul anului 2019 a 4 împrumuturi de stat externe noi, toți parametrii de risc s-au încadrat în limitele anuale stabilite în cadrul Programului „Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021)”.

(iii) Realizarea managementului riscului operațional asociat datoriei de stat

Riscul operațional reprezintă riscul de pierdere cauzat de procesele interne, de persoane, de sisteme necorespunzătoare sau de evenimente externe care afectează capacitatea unei instituții de a-și desfășura activitatea.

Managementul riscului operațional este foarte important, în special din cauza unor evenimente care pot perturba activitatea normală de gestionare a datoriei de stat, mai cu seamă în cazul unor situații excepționale, cum ar fi instituirea stării de urgență în țară.

În vederea monitorizării și gestionării riscului operațional, în cadrul MF a fost elaborat și implementat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat, care este revizuit și actualizat anual. Planul respectiv presupune analiza și descrierea riscurilor operaționale conexe proceselor aferente managementului datoriei de stat, precum și identifică strategii de diminuare a probabilității apariției acestor riscuri.

Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activităților aferente managementului datoriei de stat a fost elaborat în conformitate cu Liniile directoare ale BM și cu recomandările experților internaționali din cadrul Proiectului de Asistență Tehnică pentru Îmbunătățirea Reformei Managementului Finanțelor Publice în RM. La elaborarea acestuia, riscurile au fost evaluate ținând cont de impactul asupra reputației, pierderilor financiare potențiale, cât și asupra atingerii obiectivelor Direcției datoriei publice și ale MF, în ansamblu.

Acțiunile planificate și realizate de MF în vederea diminuării riscurilor identificate au fost: identificarea oportunităților de instruire și instruirea personalului pe tematici relevante activității Direcției datoriei publice, împărtășirea experienței și schimbul de experiență cu alte state pe domenii relevante activității Direcției, repartizarea echitabilă a sarcinilor către angajații Direcției, tratarea și promovarea cadrelor după principiul echitabil, acceptarea și raportarea către Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe a problemelor depistate, transmiterea informațiilor relevante pe suport de hârtie, efectuarea cu regularitate a procedurilor de validare a SI utilizate etc.

În cadrul procesului de gestionare a datoriei de stat se utilizează două sisteme informaționale: SI DMFAS – utilizat pentru înregistrarea, monitorizarea, raportarea, diseminarea și analiza datoriei sectorului public, și SI Bloomberg Professional Service – utilizat pentru monitorizarea îndeplinirii de către dealerii primari a obligațiilor minime de cotare zilnică a VMS, evoluției ratelor de dobândă pe piața secundară și volumului tranzacționat pe piața secundară a VMS încheiate în E-bond system; a rezultatelor licitațiilor VMS pe piața primară, precum și accesarea în timp real a unor date, analize, știri de pe piața financiară din întreaga lume necesare în procesul de gestionare a datoriei de stat.

În ceea ce ține de riscul asociat sistemului informațional existent, MF va utiliza pe deplin versiunea actualizată a sistemului informațional de gestionare a datoriei DMFAS 6.1, instalată în anul 2016 și va efectua cu regularitate procedurile de validare a bazei de date conform calendarului de validare elaborat de UNCTAD și aprobat de MF. Funcționalitatea sistemului la fel va fi asigurată de UNCTAD, în special prin intermediul serviciului de asistență on-line din partea experților responsabili de dezvoltarea sistemului. Pentru mentenanța SI DMFAS, în anul 2019 MF a achitat UNCTAD o taxă anuală în sumă de 261,0 mii lei. Totodată, pentru deservirea sistemului, care este asigurată de către Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe, în anul 2019 a fost transferată suma de 214,4 mii lei.

Mentenanța SI Bloomberg Professional Service este asigurată de către Bloomberg Finance LP și costul acesteia în anul 2019 a constituit 449,6 mii lei.

Pentru diminuarea riscului operațional, începând cu 20.10.2018, back-upurile SI DMFAS sunt păstrate în două locații: la MF (Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe) și la Serviciul Tehnologia Informației și Securitatea Cibernetică. Următoarea etapă prevăzută este identificarea unei încăperi alternative pentru angajații direcției responsabile, de unde aceștia și-ar putea desfășura activitățile critice în cazul în care accesul în sediul MF ar fi imposibil.

Astfel, ca rezultat al întreprinderii de către MF a acțiunilor de realizare a obiectivelor specifice, se denotă că nu în toate cazurile acestea au atins efectul scontat, deși potrivit motivației MF: „Acțiunile se stabilesc pentru un orizont de timp de 3 ani, iar la necesitate acestea se actualizează anual. Respectiv, nu se poate afirma că efectul nu a fost atins analizând doar un singur an. Totodată, atingerea unor obiective de genul extinderea maturității VMS nu depind doar de activitatea Direcției datoriei publice, există și alți factori care trebuie luați în considerație, precum preferințele investitorilor pentru anumite maturități, de obicei pe termen scurt, crizele economice etc.”.

4.3. Obiectivul specific III. Evaluarea tendințelor de acordare a garanțiilor de stat

Soldul garanțiilor de stat emise pentru garantarea creditelor ipotecare destinate procurării locuințelor în cadrul Programului de stat „Prima casă” a constituit 928,6 mil. lei. Totodată, soldul datoriei debitorilor garantați față de MF la situația din 31.12.2019 a constituit echivalentul a 431,1 mil. lei, fiind în totalitate cu termenul de achitare expirat.

4.3.1. Soldul garanțiilor de stat interne acordate în anul 2019 în cadrul Programului de stat „Prima casă” s-a majorat semnificativ

Programul de stat „Prima casă” reprezintă un program național, aplicabil pe întreg teritoriul RM și poartă un caracter social, având drept scop facilitarea accesului persoanelor fizice la procurarea unei locuințe prin contractarea de credite ipotecare garantate parțial de stat.

Potrivit prevederilor Legii nr.419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat¹³, Guvernul, în persoana MF, este autorizat să acorde garanții de stat, interne și externe, exprimate în valută națională sau în orice valută străină. Garanția de stat asigură rambursarea integrală sau parțială a sumei principale a împrumutului garantat de stat și plata dobânzii aferente dacă plata dobânzii este stipulată în contractul de garanție de stat.

Conform prevederilor cadrului normativ, garanțiile de stat interne și externe sunt emise în cazuri excepționale, inclusiv pentru garantarea creditelor acordate persoanelor fizice în conformitate cu Legea privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă”. Această prevedere a fost introdusă de Legea nr.294 din 21.12.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative¹⁴ prin completarea Legii nr.419 din 22.12.2006.

Totodată, potrivit Legii nr.293 din 21.12.2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă”¹⁵, subiecți ai Programului sunt: (a) beneficiarul – persoana fizică care îndeplinește criteriile de eligibilitate stabilite pentru Program și care obține un credit ipotecar în cadrul Programului; (b) creditorul (banca finanțatoare) – banca licențiată de BNM, conform prevederilor legislației în vigoare, și admisă pentru participare la Program; (c) garantul – Guvernul, prin intermediul Ministerului Finanțelor, care delegă Organizației pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii dreptul să emită garanții în numele și pe contul statului, în favoarea creditorului, în limitele plafoanelor aprobate anual de către Parlament pentru acest scop.

Astfel, deși conform prevederilor Legii nr.419 din 22.12.2006, Guvernul, în persoana MF, este autorizat să acorde garanții de stat interne și externe, exprimate în monedă națională sau în orice valută străină, prin Legea nr.293 din 21.12.2017 se stabilește: „Prin derogare de la prevederile Legii nr.419-XVI din 22.12.2006, Guvernul, în persoana MF, este împuternicit: (a) să emită garanții de stat în favoarea creditorilor din cadrul Programului; (b) să mandateze ODIMM pentru a emite garanții de stat, în numele și pe contul statului, în favoarea creditorilor din cadrul Programului, pentru a încheia cu creditorii contracte de garanție de stat și pentru a încheia cu beneficiarii contracte de acordare a garanției de stat și contracte de ipotecă”. Ca urmare, prin Legea nr.293 din 21.12.2017, dreptul de a emite garanții în numele și pe contul statului i-a fost delegat ODIMM.

¹³ Legea nr.419 din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiilor de stat și recreditarea de stat (în continuare – Legea nr.419 din 22.12.2006).

¹⁴ Art.IV., alin.(2) din Legea nr.294 din 21.12.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

¹⁵ Legea nr.293 din 21.12.2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima casă” (în continuare – Legea nr.293 din 21.12.2017).

Totodată, Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă””¹⁶ stabilește proceduri de acordare a garanțiilor de stat și de monitorizare a procesului de garantare în cadrul Programului de stat „Prima casă”. Adicional, obligațiile ODIMM ce țin de emiterea garanțiilor de stat și de respectarea condițiilor prevăzute de Legea nr.293 din 21.12.2017 și de Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 sunt prevăzute în Contractul de mandat încheiat la 3 mai 2019 între MF și ODIMM.

Conform Legii bugetului de stat pe anul 2019, s-a stabilit că soldul garanțiilor de stat interne nu va depăși 1 100,0 mil. lei. La situația din 31.12.2019, soldul garanțiilor de stat a constituit 928,6 mil. lei, majorându-se cu 670,3 mil. lei comparativ cu finele anului precedent, fiind format în totalitate din garanții de stat interne acordate în cadrul Programului de stat „Prima casă”. Pe parcursul anului 2019, băncile comerciale: BC „Moldova-Agroindbank” SA, BC „Moldindconbank” SA, BC „Victoriabank” SA, BC „Mobiasbanca - OTP Group” SA și BC „Eximbank” SA, au acordat în cadrul Programului noi credite garantate de stat în sumă de 700,7 mil. lei. În aceeași perioadă, beneficiarii Programului au rambursat credite garantate în sumă de doar 30,4 mil. lei.

Deși, conform situației din 31.12.2019, nu au fost activate garanții de stat acordate în cadrul Programului „Prima casă”, acestea ar avea un posibil impact asupra bugetului de stat prin neonorarea obligațiilor de plată de către debitorii garantați.

La situația din 31.12.2019, soldul garanțiilor de stat externe a constituit zero lei, după cum a fost stabilit în legea bugetară anuală.

4.3.2. Datoriile debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor sunt în întregime cu termenul de achitare expirat

La situația din 31.12.2019, soldul datoriei debitorilor garantați față de MF apărute în urma dezafectării mijloacelor pentru onorarea obligațiilor din garanțiile de stat interne și externe constituie 2,4 mil. lei, 3,5 mil. dol. SUA și 19,1 mil. euro, sau echivalentul a 431,1 mil. lei. Totalul datoriei debitorilor garantați este format din datoriile pentru împrumuturile interne în sumă de 2,4 mil. lei și datoriile pentru împrumuturile externe – de 428,7 mil. lei. Se denotă că soldul datoriei debitorilor garantați este integral cu termenul de achitare expirat.

Față de aceeași perioadă a anului precedent, soldul datoriei s-a majorat cu 493,3 mii euro din cauza a 2 plăți efectuate de către MF pe parcursul anului 2019 în favoarea creditorului extern. Deși soldul datoriei în valută s-a majorat, echivalentul acestuia în lei s-a micșorat cu 4,8 mil. lei, datorită diferenței de curs valutar. *Informația privind datoriile debitorilor garantați față de MF la împrumuturile interne și externe acordate sub formă de garanție de stat se prezintă în Anexa nr. 14 din prezentul Raport de audit.*

¹⁶ Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă”” (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.202 din 28.02.2018).

4.4. Obiectivul specific IV, Evaluarea administrării și monitorizării împrumuturilor recreditate de stat

Din suma datoriilor totale ale beneficiarilor recreditați, datoriile cu termenul de achitare expirat constituie 5,9% și prezintă un risc sporit de nerecuperare.

4.4.1. *Mijloacele financiare îndreptate spre recreditarea de stat au sporit, fiind în majoritate direcționate prin DLC*

Conform cadrului legal, MF este autorizat să efectueze operațiuni de recreditare fie direct, fie prin intermediul instituțiilor financiare, fie prin intermediul subdiviziunilor special create pentru scopuri de recreditare. Astfel, recreditarea de stat se efectuează prin intermediul MF, Directoratului Liniei de Credit și Unității Consolidate pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltare Agricolă.

Pe parcursul anului 2019, prin intermediul MF, DLC și UCIP-IFAD, din contul liniilor de creditare și mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea de către IFP a sumelor principale și dobânzilor aferente), pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe, au fost recreditate împrumuturi și granturi în sumă totală de: 512,2 mil. lei, 2,0 mil. dol. SUA și 18,3 mil. euro (echivalentul a 904,7 mil. lei), inclusiv din sursele recreditate din mijloacele circulante acumulate – 363,4 mil. lei, 0,3 mil. dol. SUA și 2,4 mil. euro (echivalentul a 412,7 mil. lei), sau 45,6% din suma totală recreditată.

Din sumele totale recreditate, prin intermediul MF au fost recreditați beneficiari în sumă de 1,7 mil. dol. SUA și 11,1 mil. euro (echivalentul a 247,3 mil. lei), prin intermediul DLC – 447,9 mil. lei, 0,3 mil. dol. SUA și 7,0 mil. euro (echivalentul a 589,8 mil. lei) și prin intermediul UCIP-IFAD – 64,3 mil. lei și 0,2 mil. euro (echivalentul a 67,6 mil. lei).

Astfel, în cadrul recreditării de stat, ponderea majoră este deținută de către DLC, care în anul 2019 înregistra o pondere de 65,2% din volumul total recreditat, din care considerent Curtea de Conturi a efectuat un audit separat la DLC, în vederea evaluării performanțelor atinse de către acesta în procesul de recreditare¹⁷.

Sub aspectul ramurilor economiei naționale, ponderea majoră a mijloacelor recreditate a fost îndreptată spre agricultură, silvicultură și pescuit – 55,0%, urmată de producția și furnizarea energiei electrice, termice, gaze, apă caldă și aer condiționat – 24,3%, industria prelucrătoare – 9,7% ș.a.

Pe parcursul anului de gestiune, beneficiarii recreditați au rambursat mijloace în sumă totală de 431,7 mil. lei, 7,2 mil. dol. SUA, 16,2 mil. euro și 0,9 mil. yeni japonezi (echivalentul a 873,9 mil. lei), inclusiv la împrumuturile recreditate prin intermediul MF – 0,1 mil. lei, 5,7 mil. dol. SUA, 4,1 mil. euro și 0,9 mil. yeni japonezi, prin intermediul DLC – 392,3 mil. lei, 1,1 mil. dol. SUA și 11,9 mil.

¹⁷ Rezultatele auditului efectuat sunt prezentate în Raportul auditului performanței privind activitatea Directoratului Liniei de Credit, în care Ministerul Finanțelor are calitatea de fondator.

euro și prin intermediul UCIP-IFAD au fost rambursate 39,3 mil. lei, 0,4 mil. dol. SUA și 0,2 mil. euro.

La 31.12.2019, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați constituia 1238,0 mil. lei, 49,0 mil. dol. SUA, 121,5 mil. euro și 896,9 mil. yeni japonezi (echivalentul a 4 562,6 mil. lei), majorându-se față de aceeași perioadă a anului 2018 cu 141,8 mil. lei, sau cu 3,2%.

Din soldul total al datoriilor beneficiarilor recreditați, datoria cu termen expirat constituie 72,9 mil. lei, 10,4 mil. dol. SUA și 0,8 mil. euro (echivalentul a 267,87 mil. lei), sau 5,9% din suma datoriilor totale. Comparativ cu anul 2018, datoria expirată s-a majorat cu 2,2 mil. lei, sau cu 0,8%. Datoria cu termen expirat se înregistrează pentru împrumuturile recreditate prin intermediul MF – 71,5 mil. lei, 10,4 mil. dol. SUA și 0,2 mil. euro (echivalentul a 255,02 mil. lei) și prin intermediul DLC – 1,44 mil. lei și 0,6 mil. euro (echivalentul a 12,84 mil. lei). Astfel, deși DLC deține ponderea majoră în procesul de recreditare, cele mai multe datorii cu termen de achitare expirat sunt înregistrate după beneficiarii recreditați prin intermediul MF (95,2%). În acest context, se denotă faptul că recreditarea efectuată prin intermediul instituțiilor financiare participante este mai eficientă, determină rambursarea în termen a datoriilor de către beneficiarii recreditați și nu implică riscuri suplimentare pentru bugetul de stat.

Din totalul de 89 de beneficiari de împrumuturi recreditate, ca urmare a nerespectării graficelor de rambursare a împrumuturilor recreditate, datorii cu termenul de achitare expirat se atestă la 44 de beneficiari. *Informația detaliată se prezintă în Tabelul nr. 11.*

Tabelul nr. 11, mil. lei

Beneficiari recreditați	Datorii pentru împrumuturile recreditate											
	2017				2018				2019			
	total		arierate		total		arierate		total		arierate	
	nr.	suma	nr.	suma	nr.	suma	nr.	suma	nr.	suma	nr.	suma
Agenți economici												
Activează în regim ordinar	32	1 222,3	9	27,0	30	1 498,7	13	16,4	28	1 592,5	13	13,7
Se află în proces de insolabilitate	13	187,0	13	187,0	11	165,0	11	165,0	11	165,6	11	165,6
Sunt potențial falși	8	74,1	8	74,1	7	73,0	7	73,0	6	72,8	6	72,84
Lipsește din Registrul de stat al întreprinderilor și organizațiilor	2	9,8	2	9,8	2	9,8	2	9,8	2	9,8	2	9,84
Total	55	1 493,2	32	297,9	50	1 746,5	33	264,2	47	1 840,7	32	262,02*
Autorități publice centrale												
APL	24	718,2	10	13,4	26	684,0	6	0,03	27	673,3	11	4,4
Total	24	718,2	10	13,4	26	684,0	6	0,03	27	673,3	11	4,4
Instituții financiare participante												
IFP	13	2 464,8	1	1,4	13	1 990,3	1	1,4	15	2 048,6	1	1,44
Total	13	2 464,8	1	1,4	13	1 990,3	1	1,4	15	2 048,6	1	1,44
Total general	90	4 676,2	43	312,7	89	4 420,8	40	265,7	89	4 562,6	44	267,87

Sursa: Informația privind împrumuturile recreditate prin intermediul MF, DLC și UCIP-FIDA la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

* Urmare a rotunjirii, suma totală poate devia nesemnificativ de la suma componentelor.

Pentru încasarea datoriilor expirate, MF, prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat, aplică măsuri de executare silită față de beneficiarii recreditați care dețin arierate pe împrumuturile recreditate. În așa mod, pe parcursul anului 2019, la bugetul de stat au fost încasate 23,7 mil. lei.

4.5. Măsurile întreprinse în vederea implementării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi

Verificările de audit efectuate asupra implementării recomandărilor înaintate prin Hotărârea Curții de Conturi nr.45 din 28.05.2019 „Privind Raportul auditului performanței managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2018” denotă următoarele:

- (i) cerințele înaintate în subpunctul 2.1. din Hotărâre au fost implementate;
- (ii) în ceea ce ține de recomandările înaintate în raportul de audit, se constată că, din 4 recomandări înaintate, 2 au fost executate, iar 2 parțial executate. Recomandările parțial executate sunt reiterate în prezentul Raport de audit.

V. CONCLUZIA GENERALĂ

Evaluarea managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat realizat de către MF pe parcursul anului 2019 denotă dezvoltarea pieței interne a VMS, contractarea împrumuturilor de stat externe noi ținând cont de raportul cost-risc, reducerea cheltuielilor de deservire a datoriei de stat externe prin conversiunea împrumuturilor dintr-o valută în alta, gestionarea riscului operațional asociat datoriei de stat etc.

Totodată, se face necesar de evidențiat unele problematice și aspecte semnificative ce țin de: i) lipsa prevederilor autorizării MF de creare a rezervei de lichidități prin emiterea VMS și ii) delegarea către ODIMM a dreptului de a emite garanții în numele și pe contul statului pentru beneficiarii din cadrul Programului de stat „Prima casă”. Aspectele expuse, precum și prezența riscului major de nerecuperare a datoriilor băncilor supuse lichidării, a datoriilor beneficiarilor recreditați și garantați de stat ar putea influența semnificativ rezistența întregului sistem bugetar, cu posibil impact major prin generarea unor cheltuieli suplimentare pentru bugetul de stat.

Astfel, în urma activităților de audit desfășurate, se menționează necesitatea consolidării procesului de management al datoriei de stat, prin monitorizarea cu regularitate a indicatorilor de sustenabilitate și de vulnerabilitate, precum și a parametrilor de risc stabiliți, întreprinderea acțiunilor necesare în vederea încadrării acestora în limitele stabilite și neadmiterea formării cheltuielilor financiare adiționale pentru bugetul de stat.

În temeiul rezultatelor activităților de audit desfășurate la Ministerul Finanțelor și Directoratul Liniei de Credit, auditul confirmă că Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019 a fost elaborat în conformitate cu datele înregistrate în Rapoartele de stat privind datoria de stat, garanțiile de stat și recreditarea de stat, cu datele generate de SI DMFAS, cu datele privind executarea de casă a bugetului de stat din sistemul Trezoreriei de Stat, precum și cu cele prezentate și înregistrate de către Directoratul Liniei de Credit în Informația privind activitatea de recreditare a fondurilor Liniilor de credit investiționale prin intermediul Instituțiilor Financiare Participante pentru anul 2019.

VI. RECOMANDĂRI MINISTERULUI FINANTELOR

1. Să continue asigurarea controlului asupra expunerii portofoliului datoriei de stat la riscurile de rată a dobânzii, de refinanțare și valutare;

2. Să asigure diversificarea canalelor de vânzare a instrumentelor de contractare a datoriei de stat interne către potențialii investitori;
3. Să continue analiza condițiilor financiare ale împrumuturilor externe noi ce urmează a fi contractate, în vederea acceptării condițiilor optime în funcție de raportul cost-risc;
4. Să asigure monitorizarea și recuperarea împrumuturilor acordate sub garanții de stat;
5. Să asigure întreprinderea măsurilor în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriei cu termenul de achitare expirat.

Semnăturile echipei de audit

Șeful echipei de audit,
auditor public principal,

Auditor public superior,

Irina Postolachi

Oxana Popescu

Responsabil de audit:
Șeful Direcției generale de audit I,

Natalia Trofim

Domeniul de aplicare și metodologia auditului

Domeniul de aplicare

Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în conformitate cu Programul activității de audit pe anul 2020, aprobat prin Hotărârea nr.77 din 27.12.2019, a inițiat auditul performanței managementului datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat în anul 2019, în scopul evaluării modului de administrare a datoriei de stat, garanțiilor de stat și recreditării de stat de către Ministerul Finanțelor, precum și de monitorizare și organizare a deservirii datoriei de stat, prin prisma atribuțiilor ce îi revin.

Auditul a fost efectuat la Ministerul Finanțelor și Instituția Publică Directoratul Liniei de Credit.

Pentru obținerea unor probe relevante și rezonabile, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat mai multe proceduri de audit, cum ar fi: examinarea documentelor și a rapoartelor, chestionarea, calcularea și compararea, studierea standardelor/ghidurilor internaționale aferente domeniului auditat. Analizele au fost efectuate în baza datelor din rapoartele întocmite de MF, precum și a altor date solicitate de către echipa de audit. Totodată, se menționează că datele/informațiile pentru anul 2019 s-au analizat în comparație cu anii 2017 și 2018.

Pe parcursul misiunii de audit, la efectuarea activităților aferente, echipa de audit a Curții de Conturi s-a ghidat de:

1. ISSAI 100 „Principii fundamentale pentru auditul sectorului public”;
2. ISSAI 300 „Principiile fundamentale ale auditului performanței”;
3. ISSAI 3000 „Standarde ale auditului de performanță”;
4. Liniile directoare INTOSAI privind auditul performanței (GUID 3910 „Concepte de bază privind auditul performanței” și GUID 3920 „Procesul de audit al performanței”);
5. Manualul de audit al performanței;
6. Actele legislative și normative aferente domeniului auditat;
7. Bunele practici în domeniu etc.

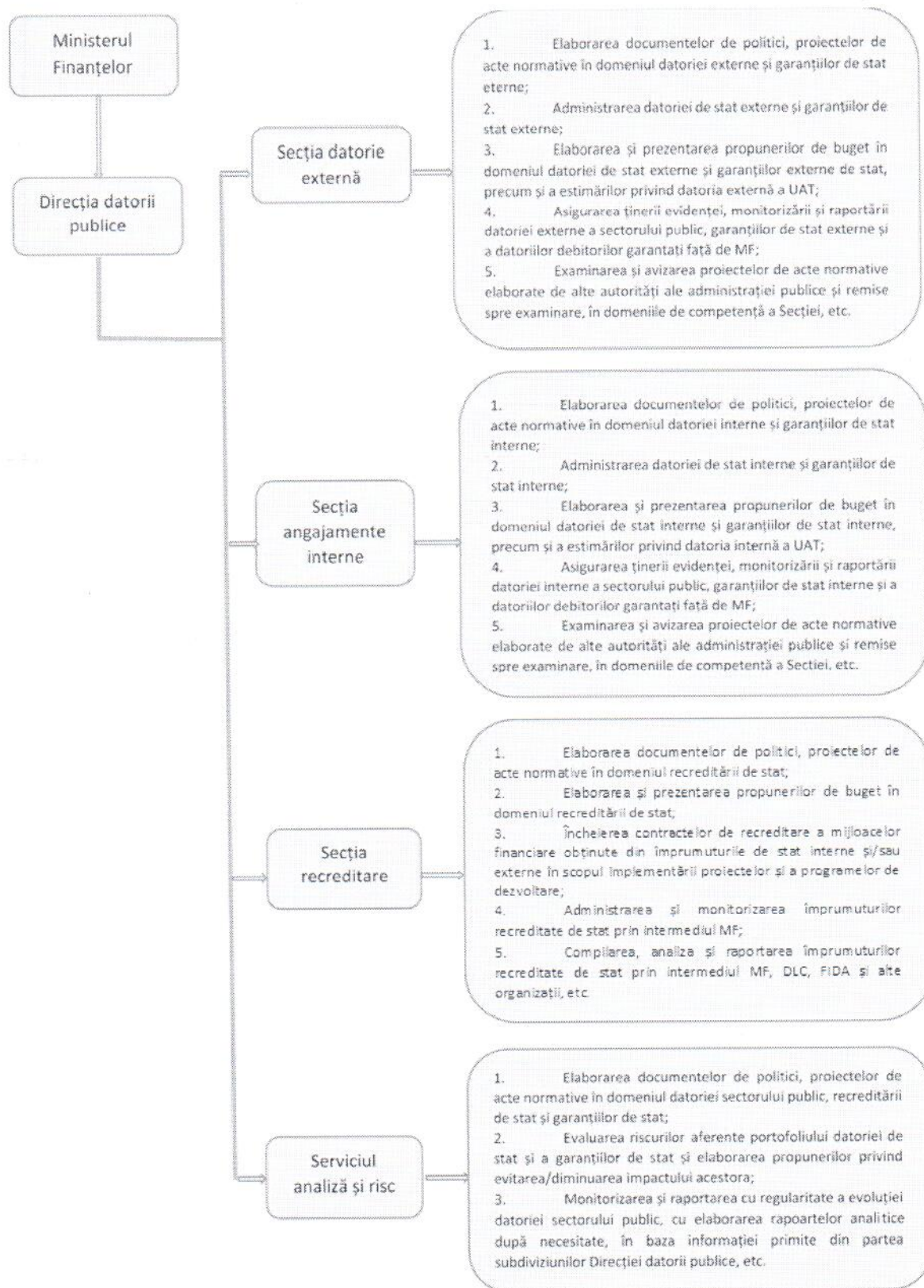
*Totodată, echipa de audit a consultat și s-a ghidat de prevederile incluse în Proiectul de GUID 5250 „Ghidul asupra auditului datoriei publice”, care este în proces de lucru și testare de către țările membre a Grupului de lucru privind datoria publică INTOSAI.

Metodologia auditului

Pentru obținerea unor probe suficiente și adecvate, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat următoarele tehnici, metodologii și proceduri de audit:

- a fost examinat Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2019;

- a fost examinat și analizat Programul „Managementul datoriei de stat pe termen mediu” (2019-2021);
- au fost analizați și recalculați indicatorii de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat, precum și măsurile întreprinse de MF în vederea monitorizării acestor indicatori;
- a fost analizată evoluția cheltuielilor aferente deservirii datoriei de stat, inclusiv a serviciului datoriei de stat interne și externe;
- a fost examinat portofoliul datoriei de stat în aspectul maturității, ratei dobânzii, monedei etc.;
- au fost analizate calendarele de desfășurare a licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară și a comunicatelor privind rezultatele acestora;
- a fost solicitată informația privind volumul de VMS deținut de băncile comerciale (dealerii primari);
- au fost examinate ratele dobânzilor la VMS cu scadența de 91 zile, 182 zile, 364 zile, pentru instrumentele financiare cu termenul de scadență până la 1 an, 2-3 ani, 5 ani, ratele nominale medii ponderate ale dobânzii la VMS emise pe piața primară și la VMS convertite;
- a fost analizată situația privind împrumuturile externe și nivelul de debursare aferent acestora;
- au fost solicitate explicații de la persoanele responsabile privind nivelul redus de debursare a unor împrumuturi de stat externe;
- a fost analizat aspectul cost-risc al împrumuturilor noi contractate în anul 2019;
- a fost analizată informația privind conversiunea unor împrumuturi de stat externe din dol. SUA în euro, precum și costurile suportate de MF pentru efectuarea acestor operațiuni;
- a fost analizat Planul de gestionare a riscului operațional și de continuitate a activității aferente managementului datoriei de stat pentru anul 2019;
- a fost analizată situația debitorilor garantați și a beneficiarilor recreditați în aspectul onorării obligațiilor față de bugetul de stat și a datoriilor cu termenul de achitare expirat;
- a fost solicitată informația privind măsurile întreprinse de MF în vederea neadmiterii și reducerii datoriilor cu termenul de achitare expirat la împrumuturile recreditate și împrumuturile garantate, precum și asigurării veridicității datelor raportate de către beneficiarii împrumuturilor respective;
- a fost analizat cadrul legal aferent restructurării Instituției Publice „Directoratul Liniei de Credit”;
- au fost analizate alte informații relevante auditului;
- au fost purtate discuții cu factorii de decizie privind unele aspecte constatate.

Sursa: Regulamentul Direcției datoriei publice din cadrul MF.

**Evoluția ritmului de creștere/scădere a datoriei de stat, a exporturilor și a PIB
în anii 2017-2019, %**

Anul	Ritmul de creștere/scădere a datoriei de stat	Ritmul de creștere/scădere a exporturilor de bunuri și servicii	Ritmul de creștere/scădere a PIB
1	2	3	4
2017	1,7	18,6	11,2
2018	0,7	11,6	7,6
2019	0,9	2,7	9,1

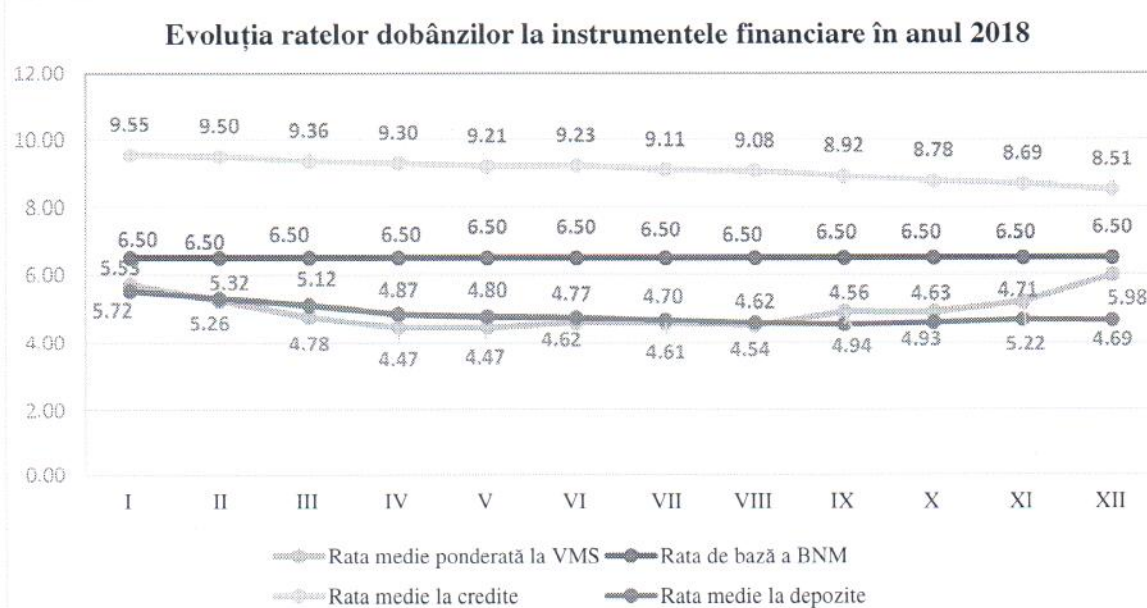
Sursa: Datele Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019 și a informațiilor plasate de BNS pe site-ul www.statistica.md.

Structura datoriei de stat interne în anii 2017-2019, mil. lei

Indicatori	Anul 2017		Anul 2018		Diferența dintre 2018 și 2017	Anul 2019		Diferența dintre 2019 și 2018
	Valoare	Pondere în total, %	Valoare	Pondere în total, %		Valoare	Pondere în total, %	
1	2	3	4	5	6=4-2	7	8	9=7-4
Datoria de stat internă	22 578,5	100	23 058,6	100	+480,1	23 168,2	100	+109,6
Conform tipului de instrumente								
VMS emise pe piața primară	7 223,9	32,0	7 914,0	34,3	+690,1	8 253,6	35,6	+339,6
VMS convertite	2 063,4	9,1	2 063,4	8,9	-	2 063,4	8,9	-
VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege	13 291,2	58,9	13 081,2	56,7	-210,0	12 851,2	55,5	-230,0
Conform maturității inițiale								
Termen scurt	8 138,7	36,0	7 609,8	33,0	-528,9	5 958,1	25,7	-1651,7
Termen lung	14 439,8	64,0	15 448,7	67,0	+1 008,9	17 210,1	74,3	+1761,4
Conform maturității rămase								
Termen scurt	8 639,9	38,3	8 539,0	37,0	-100,9	7 356,2	31,7	-1182,8
Termen lung	13 938,6	61,7	14 519,6	63,0	+581,0	15 812,0	68,3	+1292,4
Conform ratei dobânzii								
Fixă	22 310,2	98,8	22 761,6	98,7	+451,4	22 918,3	98,9	+156,7
Flotantă	268,3	1,2	296,9	1,3	+28,6	249,9	1,1	-47,0
Conform destinației								
Finanțarea deficitului bugetar	8 778,4	38,9	9 378,5	40,7	+600,1	10 063,5	43,4	+685,0
Crearea rezervei de lichidități	508,9	2,2	598,9	2,6	+90,0	253,5	1,1	-345,5
Asigurarea executării garanțiilor de stat	13 291,2	58,9	13 081,2	56,7	-210,0	12 851,2	55,5	-230,0

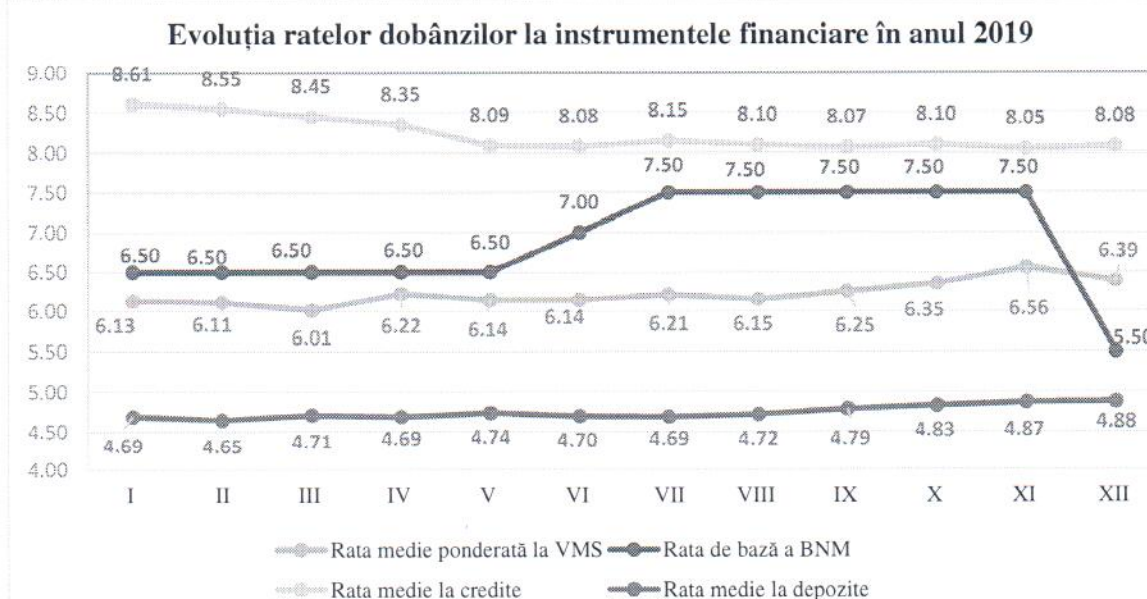
Sursa: Informația MF privind structura datoriei de stat interne în anii 2017-2019.

Diagrama nr. 1. Evoluția ratelor dobânzii la instrumentele financiare în anul 2018

Sursa: Informația privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2018; Informația privind rata de bază a BNM în anul 2018; Informația privind rata medie la credite și depozite în anul 2018.

Diagrama nr. 2. Evoluția ratelor dobânzii la instrumentele financiare în anul 2019

Sursa: Informația privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2019; Informația privind rata de bază a BNM în anul 2019; Informația privind rata medie la credite și depozite în anul 2019.

Soldul VMS în portofoliul deținătorilor la 31.12.2019, %

Investitori	Sectorul bancar	Sectorul non-bancar	Inclusiv nerezidenți	Total
BC „Moldova-Agroindbank” SA	12,9	0,8	-	13,7
BC „Victoriabank” SA	18,2	13,3	0,004	31,5
BC „Moldinconbank” SA	23,8	1,4	-	25,2
BC „Mobiasbanca –OTP Group”	5,7	1,6	-	7,3
BC „Energbank” SA	3,1	-	-	3,1
Banca Comercială Română Chișinău SA	2,5	0,1	-	2,6
Banca de Finanțe și Comerț SA	3,3	0,2	-	3,4
BC „Comerțbank” SA	3,2	-	-	3,2
BC „Eximbank” SA	1,5	0,3	-	1,8
BC „EuroCreditBank” SA	0,5	0,7	-	1,2
Fondul de Garantare a Depozitelor	-	6,7	-	6,7
Depozitarul Central Unic al Valorilor Mobiliare	-	0,2	-	0,2
Total	74,7	25,3	0,004	100

Sursa: Informația MF privind soldul VMS în portofoliul deținătorilor la 31.12.2019.

Structura datoriei de stat externe pe tipul de creditor în anii 2017-2019

Tipul de creditor	Anul 2017		Anul 2018		Anul 2019	
	mil. dol. SUA	% din total	mil. dol. SUA	% din total	mil. dol. SUA	% din total
Multilateral	1 345,8	79,1	1 393,4	82,5	1 467,5	86,1
Bilateral	354,9	20,9	295,6	17,5	236,6	13,9
Total	1 700,7	100	1 689,0	100	1 704,1	100

Sursa: Rapoartele privind datoria de stat externă la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Informația privind sumele nedebursate din contul împrumuturilor de stat externe, mil. u.m.

Codul proiectului	Destinația	Valuta	Suma împrumutului	Data semnării	Data-limită de tragere	Trageri din 1992-2019	Sumă nedebursată	Pondere sumei debursate în suma împrumutului, %	Comisioane achitate, mii dol. SUA	Cauzele nivelului redus de debursare
D-109/BEI/2010	Reabilitarea drumurilor din RM	euro	75,0	23.11.10	31.12.18	53,57	21,43	71,4	730,2	Nivelul redus de debursare este cauzat de progresul lent al lucrărilor pe unele contracte, lipsa capacității financiare la unii antreprenori, cât și managementul defectuos al unor antreprenori. Documentele confirmative pentru executarea lucrărilor și prestarea serviciilor efectuate în anul 2019, care au fost prezentate la sfârșitul lunii decembrie 2019, au fost achitate în anul 2020
D-124/BEI/2013	Lucrări de construcție și reabilitare a drumurilor din RM	euro	150,0	25.06.13	25.06.20	94,75	55,25	63,2	66,66	
D-108/BERD/2010	Reabilitarea drumurilor III	euro	75,0	29.10.10	30.12.22	39,61	35,39	52,8	2 830,6	
D-125/BERD/2013	Reabilitarea drumurilor IV	euro	150,0	28.06.13	31.05.24	18,24	131,76	12,2	4 245,97	
D-116/BEI/2012	Transportul energiei electrice de către ÎS „Moldelctrica”	euro	17,0	26.06.12	26.12.20	11,4	5,6	67,1	66,35	Bugetul planificat din sursele BERD nu a fost valorificat integral din cauza că cea mai mare parte a sumei planificate este pentru echipamentul care trebuia să fie livrat în 2019. Contractorul pe parcursul anului a schimbat strategia de efectuare a lucrărilor producând tot echipamentul, dar fiind adus în România pentru ajustare și testare, livrarea integrală și instalarea fiind amânată pentru 2020
D-121/BERD/2012	Reabilitarea rețelilor electrice de transport ale ÎS „Moldelectrica”	dol. SUA	20,0	22.05.12	28.12.20	7,34	12,66	36,7	888,38	1. Anularea licitației competitive internaționale pentru procurarea de utilaje de laborator pentru UTM și UASM organizată în anul 2018 din cauza că nici o ofertă prezentată nu corespundea criteriilor minime de performanță tehnică. Revizuirea specificațiilor tehnice a durat până în trimestrul III 2019 când a fost relansată o nouă licitație internațională; 2. Din cauza complexității lucrărilor de reconstrucție (pregătirea proiectelor arhitecturale de execuție a lucrărilor la UTM, reconstrucția aulei și laboratorului mecanizat la UASM) a necesitat mai mult timp decât inițial prevăzut; 3. Neexecutarea integrală a împrumutului recreditat a constituit procesul îndelungat de aprobare a partenerilor financiari în cadrul programului, și anume BC „Moldova-Agroindbank” SA și BC „Victoriabank” SA au fost aprobați la 14.11.2019. O mare parte din beneficiarii sectorului horticol istoric se deservesc la băncile sus-menționate și migrarea la o altă bancă este destul de dificilă pentru sector
D-138/BEI/2014	„Livada Moldovei”	euro	120,0	31.07.14	27.05.21	21,68	98,32	18,1	406,18	

D-153/BEI/2016	Reabilitarea infrastructurii feroviare	euro	50,0	26.09.16	26.09.21	3,96	46,04	7,92	56,73	1. În anul 2019 era prevăzută debursarea sumei pentru achitarea avansului pentru lucrările de proiectare și reabilitare a infrastructurii feroviare. Licitarea a fost lansată pe 22.02.2019. La solicitarea ofertanților termenul licitației a fost prelungit, iar respectarea procedurilor de clarificare solicitate de BERD/BEI au necesitat timp adițional. Acești factori au condiționat prelungirea termenului licitației și încheierea unui contract;
D-140/BERD/2014	Achiziția locomotivelor și restructurarea a infrastructurii feroviare	euro	52,5	14.11.14	14.03.21	4,22	48,28	8,0	1 438,27	2. În 2019 era prevăzută suma pentru EMS. Lansarea licitației și încheierea contractului era prevăzută în 2019, însă definitivarea și aprobarea de către BERD a caietului de sarcini au necesitat un termen mai mare;
D-160/BEI/2017	Interconectarea electrică RO-RM	euro	80,0	20.12.17	20.12.24	0	80,0	0	0,0	Acordul cu BERD a devenit efectiv în 07.08.2019. I.S. „Moldelectrica” a solicitat autorizarea semnăturilor pentru efectuarea debursărilor din Acordul de împrumut care la situația din 31.12.2019 nu a fost eliberat
D-161/BERD/2017	Interconectarea rețelilor de energie electrică dintre RM și România	euro	80,0	20.12.17	20.12.21	0,0	80,0	0,0	1 656,47	
D-128/CEB/2013	Construcția penitenciarului din mun. Chișinău	euro	39,0	10.10.13	31.12.22	0,68	38,32	1,7	0,0	În februarie 2019 a fost lansată procedura de achiziție publică a lucrărilor de construcție și supraveghere tehnică. La solicitarea participanților, termenul de prezentare a ofertelor a fost extins. Licitarea fost desfășurată la 03.09.2019. Ofertele au fost evaluate în perioada octombrie – decembrie. La moment nu este determinat antreprenorul câștigător. Din cauza unor devieri tehnice, în comun cu expertii CEB, suplimentar sunt reevaluate ofertele ajustate
D-166/CEB/2018	Procurarea ambulanțelor	euro	12,0	12.07.18	31.12.19	1,07	10,93	8,9	0,0	La 16.04.2019, conform ofertei unice, a fost semnat contractul pentru livrarea ambulanțelor. Din cauza unor suspiciuni de corupțibilitate din partea organelor cu abilități respective în procesul de achiziționare a ambulanțelor, implementarea acestuia în anul 2019 a fost suspendată
D-159/UE/2017	Asistența macrofinanciară	euro	60,0	23.11.17	01.11.20	20,0	40,0	33,3	169,30	Împrumutul „Asistență macro-financiară pentru RM” urmează a fi debursat în 3 tranșe a câte 20,0 mil. euro fiecare. Debursarea fiecărei tranșe este condiționată de realizarea unui șir de acțiuni (total 28 acțiuni) prevăzute în Memorandumul de Înțelegere încheiat între RM, BNM și UE. Ca urmare a evaluării și aprobării de către Comisia Europeană a raportului privind realizarea acțiunilor aferente tranșei nr.1, în octombrie 2019 a fost debursată prima tranșă în sumă de 20 mil. euro

D-134-C/BIRD/14	Ameliorarea competitivității II	euro	26,5	15.07.14	30.07.21	21,95	4,55	82,8	84,85	1. Unele activități planificate au fost amânate sau excluse din Planul de acțiuni din cauza acoperirii costului acestora din alte surse oferite sub formă de grant; 2. Tergiversarea luării deciziilor pe marginea unor activități planificate a determinat înțirirea cu întârziere a activităților; 3. Executarea incompletă se argumentează prin acceptarea spre finanțare doar a exportatorilor direcți, ca urmare a deciziei BM luate în cadrul misiunii de supraveghere din iunie 2019 (cota de 30% stabilită pentru exportatorii indirecti fiind depășită). De asemenea, rata dobânzii la resursele recreditare rămâne neatractivă pentru agenții economici
D-133/IDA/2014	Ameliorarea competitivității II	DST	9,7	15.07.14	31.01.20	6,18	3,52	63,7	0,0	
D-148/BIRD/2016	Modernizarea administrației fiscale	euro	11,1	28.06.16	30.11.23	0,0	11,1	0,0	150,7	În anul 2019 a fost luată decizia de restructurare a Proiectului, fiind ratificate de Parlament Amendamentele la Acordul de finanțare și Acordul de împrumut, totodată fiind acceptate de către BM și declarate efective din 16.01.2020. În acest context, a fost prelungit termenul de implementare a Proiectului cu 23 luni, au fost ajustate componentele și indicatorii acestuia și au fost replanificate toate achizițiile, inclusiv cele stabilite pentru 2019
D-147/IDA/2016	Modernizarea administrării taxelor	DST	5,3	28.06.16	31.12.21	0,69	4,61	13,0	0,0	
D-163-C/BIRD/17	Modernizarea Serviciilor Guvernamentale	euro	4,4	28.11.17	30.06.23	0,3	4,1	6,8	36,92	1. Reșalonarea debursărilor de către BM din motiv că proiectul a intrat în vigoare cu 6 luni mai târziu, comparativ cu perioada inițial planificată (în vigoare din iunie 2018); 2. Proces îndelungat de achiziție din cauza lipsei ofertelor; 3. Lipsa cadrului normativ relevant serviciilor publice și e-serviciilor (legea serviciilor publice), cadrul normativ aferent digitizării învechit; 4. Lipsa interesului unor prestatori de servicii în modernizarea serviciilor
D-162/IDA/2017	Modernizarea Serviciilor Guvernamentale	DST	10,9	28.11.17	30.06.23	1,3	9,6	11,9	0,0	
D-122/IDA/2013	Reforma Educației din Moldova	DST	26,1	07.02.13	30.06.20	19,99	6,11	76,6	0,0	1. La elaborarea planului de implementare a activităților prevăzute la Finanțarea adițională a Proiectului nu s-a ținut cont de perioada de implementare care prevedea finalizarea proiectului la 30.06.2020; 2. Au fost anunțate concursuri la care nu au fost suficienți concurenți și au fost repetate concursurile de câteva ori; 3. Pentru unele contracte au fost extinse perioadele și n-au putut fi utilizate mijloacele preconizate; 4. Capacități insuficiente la descrierea necesităților și la elaborarea Termenilor de referință
D-165/IDA/2018	Reforma Educației din Moldova	DST	7,1	12.03.18	30.06.20	0,43	6,67	6,1	0,0	
D-135/IDA/2014	Modernizarea sectorului sănătății	DST	18,6	11.07.14	30.03.19	10,27	8,33	55,2	0,0	Nu a fost definitivat și aprobat raportul final privind instituirea spitalului universitar

D-142/IDA/2015	Moldova Agriculture Competitiveness Project GEF Additional Financing	DST	8,7	21.05.15	31.05.20	7,61	1,09	87,5	0,0	1. Tergiversarea de către factorii de decizie a procedurilor legale de realocare a mijloacelor financiare de la componenta B2 – granturi investitoriale la componenta A2 – siguranța alimentelor cu aproximativ 8 luni pentru construcția a 2 puncte de inspecție ANSA la frontieră în punctele de trecere vamală Sculeni și Otaci și, implicit, imposibilitatea efectuării procedurilor de achiziție; 2. Rezilierea contractului pentru lucrările de construcție a laboratorului ANSA de la Cahul; 3. Nefinisarea la timp a laboratorului ANSA de la Cahul a dus la tergiversarea achiziționării mobilierului de birou și laborator
D-156/IDA/2016	Agricultura competitivă	DST	7,1	08.07.16	30.06.19	3,13	3,97	44,1	0,0	Nivelul scăzut de executare este cauzat de fluctuațiile ratelor de schimb valutar, complexitatea proiectului și durata procedurilor de achiziție, cât și de incapacitatea antreprenorilor locali de a obține o garanție pentru plata avansului. Totodată, documentele confirmative pentru executarea lucrărilor și prestarea serviciilor efectuate în anul 2019, care au fost prezentate la sfârșitul lunii decembrie 2019, au fost achitate în anul 2020
D-146/IDA/2016	Reabilitarea drumurilor locale	DST	57,0	28.04.16	31.03.21	6,05	50,95	10,6	0,0	1. Retinerea deschiderii contului valutar pentru deburse în cadrul proiectului, remiterii de către MF a listei cu speciile de semnături autorizate pentru semnarea cererilor de retragere; 2. Modificarea în septembrie 2019 a funcției și programului proiectului, în urma cărora au survenit modificări în conturile trezoreriale ale proiectului, ceea ce a tergiversat procesul contractării furnizorilor de bunuri și servicii și demarării lucrărilor
D-167/IDA/2018	Land Registration and Property Valuation	euro	30,1	17.09.18	30.06.24	0,07	30,03	0,2	0,0	1. Lipsa contribuției beneficiarilor (în mare măsură a primărilor care au fost în perioada electorală) și condițiile nefavorabile au dus la nefinisarea lucrărilor (finisarea lucrărilor se va efectua în 2020); 2. Întârzierea la elaborarea studiilor de fezabilitate pentru unele lucrări; 3. Stoparea temporară/ parțială a recepționării cererilor din cauza apariției necesității de revizuire a listei de echipamente eligibile pentru grantul respectiv. La moment se face studiul de piață care va fi finalizat în martie 2020 și vor fi revizuite condițiile de acordare și activitatea va fi reluată pe parcursul anului 2020;
D-143-C/BIRD/15	District Heating Efficiency Improvement	euro	35,7	15.04.15	30.06.20	34,35	1,35	96,2	118,83	4. Întârzieri la colectarea contribuției proprii a beneficiarilor, fapt ce a dus la tergiversarea procedurilor de procurare;
D-131/IFAD/2014	FIDAVI	DST	10,5	20.02.14	31.03.21	7,57	2,93	72,1	0,0	
D-157/IFAD/2017	FIDA VII	dol. SUA	18,2	11.04.17	31.03.24	3,2	15,0	17,6	0,0	

[illegible]

Sursa: Informația MF privind sumele nedebursate din contul împrumuturilor de stat externe la situația din 31.12.2019; Informația MF privind deservirea datoriei de stat externe pentru anul 2019 și Informația MF privind cauzele nedebursării împrumuturilor din Proiecte finanțate din surse externe la situația din 31.12.2019.

Informația privind VMS comercializate și răscumpărate în anul 2019

Indicator	Suma, mil. lei
VMS emise pe piața primară	+339,6
Comercializate	+9 327,1
Răscumpărate	-8 987,5
Inclusiv VMS emise pentru crearea rezervei de lichidități	-345,5
Comercializate	-
Răscumpărate	-345,5
VMS convertite	-
Comercializate	+2 063,4
Răscumpărate	-2 063,4
VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat	-230,0
Comercializate	-
Răscumpărate	-230,0
Total comercializat	+11 390,5
Total răscumpărat	-11 280,9
Total emisiunea netă a VMS	+109,6

Sursa: Informația MF privind deservirea datoriei de stat interne la situația din 31.12.2019.

Evoluția cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne în anii 2017-2019, mil. lei

Indicatori	2017	2018	2019
VMS emise pe piața primară, inclusiv:	808,2	465,2	439,6
- VMS emise pentru crearea rezervei de lichidități	19,4	37,2	29,1
VMS convertite	144,8	42,6	153,3
VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat	618,2	617,5	614,5
Total	1 571,1	1 125,3	1 207,4

Sursa: Informația MF privind serviciul datoriei de stat interne la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Sinteza cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat externe în anii 2017-2019

Anul	Total achitat		Rambursarea principalului		Plata dobânzilor și comisioanelor	
	mil. dol. SUA	mil. lei	mil. dol. SUA	mil. lei	mil. dol. SUA	mil. lei
2017	91,1	1 687,6	71,7	1 329,7	19,4	357,9
2018	134,5	2 252,9	111,9	1 873,4	22,6	379,5
2019	145,8	2 556,9	122,3	2 144,8	23,5	412,2

Sursa: Informația MF privind deservirea datoriei de stat interne și externe la situațiile din 31.12.2017, 31.12.2018 și 31.12.2019.

Analiza condițiilor financiare efectuată de MF pentru împrumutul contractat de la IDA în vederea finanțării Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic, în sumă de 47,9 mil. euro

Valuta Acordului	Tipul ratei dobânzii	Rambursarea	Maturitatea	Rata dobânzii (%) la 01.02.2019	Suma dobânzii care urmează a fi achitată în valuta Acordului (mil.)	Suma dobânzii care urmează a fi achitată în mil. lei	Grant element (%)
IDA (55,0 mil. dol. SUA sau echivalentul)							
dol. SUA	Rată fixă	Plăți semianuale egale, 3,3% anul 6-25, 6,8% anul 26-30	30 ani inclusiv, 5 ani perioada de grație	2,88%	26,9 mil. dol. SUA	460,1 mil. lei	31,0%
euro	Rată fixă	Plăți semianuale egale, 3,3% anul 6-25, 6,8% anul 26-30	30 ani inclusiv, 5 ani perioada de grație	1,32%	10,8 mil. euro	211,2 mil. lei	45,9%
DST	Rată fixă	Plăți semianuale egale, 3,3% anul 6-25, 6,8% anul 26-30	30 ani inclusiv, 5 ani perioada de grație	2,00%	13,4 mil. DST	320,0 mil. lei	39,4%

Sursa: Nota de serviciu cu referire la condițiile financiare aferente Acordurilor de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind realizarea „Proiectului de dezvoltare al sistemului energetic” (Power System Development Project).

Analiza condițiilor financiare efectuată de MF pentru împrumutul contractat de la IDA în vederea finanțării Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic, în sumă de 13,1 mil. euro

Valuta Acordului	Tipul ratei dobânzii	Rambursarea	Maturitatea	Rata dobânzii (%) la 01.02.2019	Suma dobânzii care urmează a fi achitată în valuta Acordului (mil.)	Suma dobânzii care urmează a fi achitată în mil. lei	Grant element (%)
IDA (15,0 mil. dol. SUA sau echivalentul)							
euro	Rată flotantă (EURIBOR6M + marja variabilă)	Plăți semianuale egale	30 ani inclusiv, 5 ani perioada de grație	0,76%	1,6 mil. euro	32,2 mil. lei	47,7%
euro	Rată flotantă (EURIBOR6M + marja variabilă)	1 Bullet-payment	20 ani inclusiv, 19,5 ani perioada de grație	0,76%	1,9 mil. euro	36,5 mil. lei	54,4%
euro	Rată flotantă	9 Plăți semianuale	22 ani inclusiv, 17,5	0,76%			54,4%

	(EURIBOR6M + marja variabilă)	egale (9 bullet payments)	ani perioada de grație		1,9 mil. euro	36,5 mil. lei	
--	-------------------------------------	---------------------------------	---------------------------	--	------------------	------------------	--

Sursa: Nota de serviciu cu referire la condițiile financiare aferente Acordurilor de finanțare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare privind realizarea „Proiectului de dezvoltare al sistemului energetic” (Power System Development Project).

Anexa nr. 14

Informația privind datoriile debitorilor garantați față de MF la împrumuturile interne și externe acordate cu garanția de stat

Nr.	Denumirea debitorului garantat	Mii U.M	Soldul datoriei la 01.01.2019	Modificări pe an	Soldul datoriei la 31.12.2019	Diferența datorată cursului de schimb valutar (mii lei)
1.	SA „Flamingo-96”	lei	2 418,5	-	2 418,5	-
	Total împrumuturi interne	lei	2 418,5	-	2 418,5	-
1.	„Moldinteragro”	dol. SUA/ lei	1 200,0/ 20 571,24	- -	1 200,0 20 651,16	+79,92
2.	„Vininvest” SRL	dol. SUA/ lei	1 381,68/ 23 685,79	- -	1 381,68/ 23 777,81	+92,02
		euro/ lei	1 232,73/ 24 064,33	- -	1 232,73/ 23 742,96	-321,37
3.	SA „Termocom”	dol. SUA/ lei	64,01/ 1 097,36	- -	64,01/ 1 101,62	+4,26
		euro/ lei	325,98/ 6 363,47	- -	325,98/ 6 278,49	-84,98
4.	ÎS „Moldtranselectro”	dol. SUA/ lei	863,17/ 14 797,13	- -	863,17/ 14 854,62	+57,49
5.	SA „Santek”	euro/ lei	17 070,24/ 333 231,58	493,35/ 9 707,33	17 563,59/ 338 283,49	-4 655,42
	Total împrumuturi externe	lei	423 810,91	9 707,33	428 690,16	-4 828,08
	TOTAL	lei	426 229,45	9 707,33	431 108,7	-4 828,08

Sursa: Raportul privind datoriile debitorilor garantați față de MF pe anul 2019.